

SINODA BISKUPA
IX REDOVITA OPĆA SKUPŠTINA

POSVEĆENI ŽIVOT
I NJEGOVA ZADAĆA
U CRKVI
I U SVIJETU

NACRT

POSVEĆENI ŽIVOT
I NJEGOVA ZADAĆA
U CRKVI
I U SVIJETU

Zagreb, lipnja 1993

Izdavač

Konferencija viših redovničkih poglavara
Zagreb, Kaptol 21/II

Glavni urednik

Albertina Bačak

Preveo

Stanko Kos D. I.

Priprema za tisak

Marko Ružić

Tisak

Tiskara PULJKO

POPRAVNA RIJEČ

Sveti Otac Ivan Pavao II. odlučio je dne 30. prosinca 1991, da se IX. Redovita Opća Skupština Biskupske Sinode sazove za jesen godine 1994, i da raspravlja o predmetu »Posvećeni život i njegova zadaća u Crkvi i u svijetu«.

Prema iskustvu potvrdenu već kroz više od dvadeset i pet godina djelatnosti Biskupske Sinode, sveti Otac se je u izboru predmeta poslužio zaključcima do kojih se je došlo savjetovanjem o toj stvari, a u čemu su sudjelovale Istočne Crkve, Biskupske konferencije, Uredi Rimske Kurije i Savez vrhovnih poglavara. Vrhovni Prvosvećenik dobio je i mišljenje članova Vijeća Generalnog Tajništva, koji su, pozorno proučivši i rasudiivši ishod spomenutog savjetovanja, spoznali, da je razmišljanje o posvećenom životu pastoralno suvremeno, opće probitačno i prikladno.

Imajući pred očima mjerodavne upute Rimskog Prvosvećenika i usvojivši misli i primjedbe koje su iznikle iz prethodnog razmišljanja, Vijeće Generalnog Tajništva Sinode pripremilo je ovaj tekst s nazivom »Lineamenta« (Nacrt).

Na sljedećim stranicama izlaže se na povezan i potpuni način predmet buduće Sinode s naznakom točnog sadržaja i potrebnih granica.

Dvostruka je svrha isprave »Nacrta« i priloženih »Pitanja«. Prije svega tekst želi potaknuti crkvene pastire i sve, kojih se tiče, na dublje razmišljanje o predmetu s obzirom na buduću sinodsku raspravu. Nakon toga želi se prikupiti korisne obavijesti i podatke za pripremu dnevnog rasporeda rada sinodske skupštine i tako učiniti da se istaknu vidici predmeta koji odgovaraju raznim crkvenim pastoralnim zahtjevima u skoroj budućnosti.

Ne izgleda da je suvišno ponovno dozvati u pamet, da »Nacrt« služi samo tome, da predloži predmet i da potpomogne prethodno proučavanje. Prema tome, ne treba ga smatrati kao da je to već unaprijed stvoreni sinodski zaključak, a ni kao da je iscrpna razrada spleta pitanja o

posvećenom životu, nego predstavlja radije jedan određeni stupanj sinodskog postupka, to jest razmišljanja, i teži za tim da sinodska rasprava potpunije odgovori očekivanju Božjega naroda i da bude djelotvornija u svojem crkvenom služenju.

»Nacrt« naznačuje predmet u svoj njegovoj prostranosti, jer, iako se naslov, u kanonskom smislu, odnosi izravno na redovnički život i na svjetovne ustanove, ipak ga treba razumijevati u širem smislu, budući da se proteže i na družbe apostolskog života. Takvo uključanje koje je učinjeno zbog očitih razloga, treba tumačiti prema smislu Zakonika Kanonskoga Prava, to jest, premda družbe apostolskog života ne pripadaju kanonski opisanom posvećenom životu, ipak se smatraju veoma blizima ustanovama posvećenoga života (usp. kan. 731 § 1). U tekstu opći izraz posvećenoga života obuhvaća redovničke redove i kongregacije, svjetovne ustanove i družbe apostolskoga života, osim ako se govori o pojedinoj obitelji u njezinoj posebnosti.

Očekuje se, da će se na svim razinama poduzeti prikladni pothvati, da bi se, koliko god je moguće, uključile sve skupine kojih se to tiče, klerika, redovnika i vjernika laika, u pripremu odgovora na »Pitanja«, iz kojih će, zajedno sa općim razmišljanjima, proizaći i tumačenja s obzirom na vlastita obilježja svake pojedine ustanove.

Prethodno razmišljanje o predmetu postaje na osobit način najbolja prigoda da se uvedu ili utvrde strukture razgovora koje treba da postoje između biskupa ili biskupskih konferencija s jedne strane i ustanova posvećenoga života ili apostolskoga života s druge strane.

Odgovore na »Pitanja« trebaju poslati do 1. studenoga Generalnom Tajništvu Biskupske Sinode službeni sugovornici: Istočne Crkve, Biskupske Konferencije ili slični Skupovi Biskupa, Uredi Rimske Kurije. Osim toga, pozivaju se ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života da svoj prilog pošalju Savezu Vrhovnih Poglavarica (U.S.G.) ili Međunarodnom Savezu Vrhovnih Glavarica (U.I.S.G.) ili Svjetskoj Konferenciji Svjetovnih Ustanova

(C.M.I.S.) ili Zboru za Ustanove posvećenoga života i Družbe apostolskoga života. Spomenuta tijela neka se u sastavljanju svojeg odgovora posluže primljenim priložima.

Sinodski put, koji će dovesti do IX. Skupštine u jesen 1994, počinje razmišljanjem, razmatranjem i molitvama cijele Crkve na svim razinama, da svi oni, koji su odgovorili Gospodinovu pozivu u ustanovama posvećenoga života ili u družbama apostolskoga života mognu steći dublje posvoješćivanje i istinske zalaganje u crkvenoj zadaći za spasenje svijeta.

✠ JAN P. SCHOTTE, C. I. C. M.
Generalni Tajnik

U V O D

SINODA ZA POSVEĆENI ŽIVOT

1. »*Posvećeni život i njegova zadaća u Crkvi i u svijetu*«: to je predmet, koji je Vrhovni Prvosvećenik Ivan Pavao II., poslije širokog savjetovanja, izabrao za IX. Opću Redovitu Skupštinu Biskupske Sinode.

Izbor toga predmeta pokazuje poseban znak pošto-vanja, koje Crkva ima prema posvećenom životu i prema svima, koje je Bog pozvao da Krista prisnije slijede po evanđeoskim savjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti. Na pragu godine 2000. još snažno odjekuje Isusova riječ, koja je već od prvih stoljeća Crkve bila tako djelotvorna, da je mnoge privukla da ga nasljeđuju: »Ako želiš biti savršen, idi, prodaj što imaš i daj siromasima, i imat ćeš blago na nebu; zatim dođi i slijedi me« (Mt 19, 21) /1/.

Sinodu treba ipak smatrati kao nešto što je od najvećega značenja za sav Božji narod. Drugi Vatikanski Sabor uvrštavajući bogoslovlje o posvećenom životu u šesto poglavlje konstitucije »*Lumen gentium*« tvrdi, da stalež života, koji se uspostavlja prihvatanjem evanđeoskih savjeta, iako ne pripada hijerarhijskom crkvenom sastavu, ipak nedvojbeno pripada »*njezinu životu i svetosti*« i pojavljuje se »kao znak (...) koji može i mora djelotvorno privlačiti sve članove Crkve da s oduševljenjem ispunjaju dužnosti kršćanskog poziva« /2/.

Točan predmet Sinode je: *narav* (istovjetnost) i *zadaća* (dar, poslanje) *ustanova posvećenoga života* u različitim oblicima, koje je Crkva priznala. Pa ipak, zbog svoje blizine posvećenome životu, /3/ predmet izabran za Sinodu obuhvaća i *družbe apostolskog života*, vodeći računa o njihovim posebnostima života i apostolata.

Sveti Otac Ivan Pavao II. htio je predmet i značenje buduće Sinode iznijeti dne 2. veljače 1992 u vrijeme euharistijskog slavlja za redovnike i redovnice

u vatikanskoj Bazilici, dajući niz nekih napomena i upućujući poziv na velikodušno sudjelovanje: »Paleći ove svijeće, koje označuju Kristovo svjetlo, počinjemo i pripravu za slijedeću Skupštinu Biskupske Sinode, koja će, kako već znate, raspravljati o posvećenome životu i o njegovoj zadaći u Crkvi i u svijetu. Na pragu godine 2000. bavit će se, dakle, vašim životom, vašom posvetom, vašim načinom sudjelovanja u naviještanju blagovijesti, i dosljedno u crkvenoj misijskoj djelatnosti. Pratite svojim molitvama pripremne radove! Djelatno sudjelujte u vijećanjima u kojima se traži vaš udio« /4/.

Priprema i održavanje Sinode mora biti najbolja prigoda da opća Crkva postane svijesna stvarnosti, naravi i zadaće posvećenoga života. Premda Sinoda ima određenu zadaću, koja je pridržana crkvenim pastirima povezanim u zajedništvu s Rimskim Prvosvećenikom, ipak su svi pozvani na suradnju prethodnim vijećanjem. Biskupi, svećenici, laici i osobito svi članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života pozivaju se na molitvu, proučavanje, prosuđivanje s voljom da pridonesu obnovi posvećenoga života u onome što se odnosi na duhovni, bratski i apostolski život, pod vodstvom Duha Svetoga koji neprestano obnavlja Crkvu i vodi ju prema punini Kristova kraljevstva.

2. I u drugim Sinodama su članovi ustanova posvećenoga života pružili doprinos što se tiče proučavanja pravde u svijetu, naviještanja blagovijesti, katehiziranja, obitelji, pomirenja i pokore. U nekim se ispravama koje su izdane poslije održavanja Sinoda izričito spominje posvećeni život i njegov poseban doprinos. Poznate su, na primjer riječi apostolske pobudnice »*Evangelii nuntiandi*« objavljene poslije III. Opće Redovite Skupštine Biskupske Sinode, koje se odnose naročito na nazočnost i zadaću redovnika u naviještanju blagovijesti. Pavao VI. ovako je pisao o posvećenome životu uključenom u otajstvo

i poslanje Crkve: »U tom pogledu lako je razumijeti kakvu ulogu u naviještanju blagovijesti imaju članovi redovnici i redovnice predani molitvi, šutnji, pokori i žrtvi. Drugi redovnici u veoma velikom broju zalažu se izravno u naviještanju Krista. Očito je da njihova misijska djelatnost ovisi o hijerarhiji i mora biti u skladu sa svom pastoralnom djelatnošću, koju hijerarhija želi ostvariti. No tko bi mogao procijeniti koliko su oni pridonijeli i još uvijek nastavljaju pridonositi djelu navještanja blagovijesti? Zbog svoje redovničke posvete oni su u pravom smislu riječi dobrovoljci i slobodni da ostave sve da pođu propovijedati Evanđelje u sve krajeve svijeta. Oni su poduzetni i njihov apostolat često se odlikuje izvornošću, izvanrednom darovitošću, a što sve izaziva divljenje. Velikodušni su, često se nalaze na predstražama misijskih postaja i izlažu se najvećim pogibeljima za svoje zdravlje i za sam svoj život. Sigurno je da im Crkva veoma mnogo duguje« /5/. Te riječi pozivaju i danas na obnovljenu nazočnost u novom naviještanju blagovijesti.

U prošlim Sinodama na kojima se je raspravljalo o laicima i o svećenicima nikako nije nedostajala nazočnost i doprinos članova posvećenoga života i družba apostolskog života. Što se tiče isprava izdanih poslije Sinoda, »*Christifideles laici*« i »*Pastores dabo vobis*«, izričito ih se spominje. No raspravljenje buduće Sinode o naravi i zadaći posvećenoga života savršeno će upotpuniti izgleda velikih posebnih zvanja u otajstvenom Kristovu Tijelu, i to: svećeničkog služenja, laikata i posvećenog života.

U CRKVI I U SVIJETU

3. Predmet Sinode je zadaća posvećenoga života u Crkvi i u današnjem svijetu. Posvećeni život nalazi se, s jedne strane, u otajstvu Crkve kao *poseban dar milosti Duha Svetoga udijeljen Božjem narodu*, a s druge strane, zbog bogatstva svojih karizama određenih za služenje

Kraljevstva, on je danas pozvan da bude velikodušniji u *novom naviještanju blagovijesti današnjem svijetu*, sa svojim raznim i različitim okolnostima koje se tiču osoba, društvenih razreda i kultura.

Sveti Otac Ivan Pavao II, kad je 2. veljače 1992. iznio značenje Sinode o posvećenom životu, htio je, što se te stvari tiče, pružiti neke prve napomene i to ovim riječima: »Nasljednici Apostola sastat će se da raspravljaju o vašem životu, o doprinosu koji su vaši osnivatelji i osnivateljice, a s njima i njihove duhovne obitelji dali i daju poslanju Crkve. Oni žele shvatiti u svoj njegovoj širini i dubini Božji naum, koji posvećuje, obogaćuje i ravna svoj narod po darovima i karizmama *zajednica posvećenoga života i družba apostolskog života*. Biskupi vam žele pomoći, da postanete evandeoski kvasac i navjestitelji blagovijesti kulturama trećega tisućljeća, i društvenim uređenjima naroda« /6/.

Riječi Vrhovnog Prvosvećenika poziv su na rasuđivanje i obnovu, u dubokom razgovoru zajedništva, da bi posvećeni život mogao blistati prema Božjem naumu. U tom rasuđivanju ne smije se smetnuti s uma ni put kojim je posvećeni život zajedno s Crkvom prolazio kroz povijest ni dragocjenost njegove nazočnosti života i djela, a ni trajna potreba koju Crkva ima za karizmama koje sije Duh. Posvećeni život mora sa svoje strane, u jednom uvijek sve dubljem crkvenom zajedništvu, ustrajati u svojoj težnji prema savršenstvu.

Dvostruko sinodsko promatranje »u Crkvi i u svijetu« naznačuje zbilju u kojoj se ostvaruje nazočnost i zadaća ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života. One žive u ovoj Crkvi i u ovom svijetu. Po njima je u Crkvi nazočno Kristovo spasenjsko svjedočenje. Iz ove Crkve i iz ovoga društva nadolaze njihova zvanja koja joj se šalju nakon odgovarajuće pripreme radi nazočnosti i apostolskog poslanja. Treba dobro znati da mnoga pitanja posvećenoga života iz-

viru iz dodira i suočenja s današnjim svijetom. Rastuće podružstvovljavanje i posvjetovnjačivanje imalo je veliko značenje s obzirom na ravnotežu duhovnih vrednota i djela. Posvećeni život, iako nije od ovoga svijeta, ne može se otrgnuti od svijeta i od zbiljskog iskustva svojeg kulturnog, ekonomskog i društvenog okoliša. Potrebno je dobro poznavati utjecaj, koji su izvršile duboke promjene koje su se zbile u društvu, na razvitak posvećenoga života u posljednjim desetljećima. S druge strane, posvećeni život stavlja se kao poredba, kad se radi o rasuđivanju i o svjedočenju vječnih evandeoskih vrednota.

NAUKOVNA BAŠTINA UČITELJSTVA

4. Posvećeni život osvjetljen je ovih posljednjih desetljeća bogatom baštinom nauka crkvenog učiteljstva iznesenog u ispravama Papa, biskupskih konferencija i pojedinih biskupa. Naročito su konstitucija »*Lumen gentium*« i dekret »*Perfectae caritatis*« drugog Vatikanskog Sabora saborska »magna charta« (povelja) s obzirom na njegovu bogoslovsku i pastoralnu obnovu. Poslije tih isprava slijede mnogi mjerodavni zahvati Vrhovnih Prvosvećenika Pavla VI. i Ivana Pavla II. Spomena su vrijedne apostolska pobudnica Pavla VI. »*Evangelica testificatio*« (»*Evandeosko svjedočenje*«) (1971) /7/ i apostolska pobudnica Ivana Pavla II. »*Redemptionis donum*« (»*Otkupiteljev dar*«) (1984) /8/.

Apostolska Stolica preko mjerodavnih Ureda pratila je i vodila u posljednjim desetljećima put posvećenoga života posebnim ispravama, koje imaju veliku naukovnu i stegovnu važnost. Među raznim objavljenim tekstovima posebno treba cijeniti neke isprave Zbora za Ustanove posvećenoga života i Družbe apostolskoga života, kao što su: »*Mutuae relationes*« (u suradnji sa Zborom za Biskupe) (1978) /9/ s obzirom na smjernice o odnosima između biskupa i redovnika u Crkvi; »*Religiosi et promotio humana*« (»*Redovnici i ljudsko promaknuće*«) (1980) /10/ i »*Ratio con-*

templativa vitae religiosae» («*Molitveno motrilačka značajka redovničkog života*») (1980) /11/. Cjelovite preglede velikog ugleda iznio je u novije vrijeme o posvećenom životu isti Zbor u ispravi »*Elementa essentialia doctrinae Ecclesiae circa vitam religiosam in Institutis deditis operibus apostolatus*» («*Bitni sastojci crkvenoga nauka s obzirom na redovnički život u Ustanovama koje se predaju apostolskim djelima*») (1983) /12/ i u uputi »*Potissimum institutioni*«, u kojoj se nalaze »*Normae directivae circa formationem in Institutis Vitae consecratae*» («*Smjernice za odgoj i obrazovanje u Ustanovama posvećenoga života*») /13/.

Spomenutim tekstovima treba dodati naukovne i stegovne cjelovite preglede *Zakonika Kanonskoga Prava* i *Zakonika Kanona Istočnih Crkava*, na koje se mora obazirati sve što god se tiče života i zakonodavstva raznih ustanova.

Osim toga poznato je, kako je Sveti Otac Ivan Pavao II. na svojim apostolskim putovanjima ili u raznim susretima s pojedinim redovničkim obiteljima, naročito prigodom njihovih Generalnih skupština ili u posebnim okolnostima, pomno obrazlagao život i zadaću posvećenoga života u Crkvi i u svijetu /14/.

Nauk učiteljstva prihvaćen, i usvojen u temeljnim zakonicima ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života, i odobren od Apostolske Stolice, sastavni je dio baštine i suština je zamisli Crkve našega vremena o posvećenom životu općenito i mora usmjeravati razmišljanje s obzirom na buduću Sinodu. Ne ponavljajući ono, što je već učiteljstvo mjerodavno izložilo, ovo izlaganje držat će pred očima bitne sastojke nauka. Oni će voditi razmišljanje ovoga »*Nacrta*«, koji, vjeran predmetu određenom za Sinodu, želi pomoći razmatranje o naravi i istovjetnosti posvećenoga života (*Prvi dio*) o njegovu položaju (*Drugi dio*) i o njegovoj zadaći (*Treći dio*).

P R V I D I O

NARAV I ISTOVJETNOST POSVEĆENOGA ŽIVOTA

I. TEMELJNI SASTOJCI POSVEĆENOGA ŽIVOTA

5. Za potpuno razumijevanje zadaće posvećenoga života u Crkvi i u svijetu treba se sjetiti općih i bitnih sastojaka u svim njihovim oblicima tako, da se već na početku razjasni njegova istovjetnost i vlastita narav.

»Život posvećen prihvatanjem evanđeoskih savjeta stalan je oblik življenja kojim se vjernici, slijedeći po djelovanju Duha Svetoga prisnije Krista, posve posvećuju Bogu nadasve ljubljenu, da, njemu u čast i za izgradnju Crkve i za spasenje svijeta novim i posebnim razlogom posvećeni, postignu savršenstvo ljubavi u služenju kraljevstvu Božjemu i da, postavši sjajnim znakom u Crkvi, unaprijed naviještaju nebesku slavu« /15/.

Taj bogoslovski i kanonski opis posvećenoga života u Crkvi iznosi njegove temeljne sastojke u svjetlu zaokruženog nauka, koji je izložen u dogmatскоj konstituciji »*Lumen gentium*«. S obzirom na te bitne i vlastite sastojke, koji *određuju narav posvećenoga života i njegovo razlikovanje od drugih zvanja i oblika života u Crkvi*, potrebno je razjasniti neke vidike, a osobito jedinstvo između zvanja, posvete i poslanja; značenje djevičanstva i svetih veza; zajedničarsku i eshatološku značajku; temeljne zahtjeve pravog duhovnog života. Tim sastojcima treba nadodati karizmu svake pojedine ustanove, o kojoj će se govoriti kasnije.

Zvanje, posveta, poslanje

6. Posvećeni život ima u sebi trojstveni biljeg božanskog poziva, koji dolazi od Oca; očituje se po predanju Bogu nadasve ljubljenu; izražava se odgo-

vorom *Kristu Gospodinu i Učitelju* koji poziva da ga se slijedi prihvaćanjem evanđeoskih savjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti; ravna ga trajno djelovanje *Duha Svetoga*, koji pomaže da se prihvati poziv i vjernost u savršenom suobličavanju s Kristom i u potpunom darivanju samoga sebe u crkvenom služenju.

Redovnička posveta, po primjeru Krista koji se je Ocu savršeno posvetio, pravi je »savez s Bogom«, »homología prós Theón«, prema riječima kojima se je rado služila prvobitna predaja; ona »je neka posveta, duboko ukorijenjena u krsnoj posveti, koju savršenije izražava« /16/; javnim prihvaćanjem evanđeoskih savjeta teži dubljem suobličavanju s otajstvom Krista djevice, siromašna i poslušna. Na taj način posveta po evanđeoskim savjetima izražava milost zvanja i pomazanje Duha, kojima sam Bog odabire i osposobljava ljude za potpuno darivanje samoga sebe, i za djelatno, slobodno i potpuno predanje Gospodinu nadasve ljubljenu i njegovu služenju /17/. Crkva ovjerovljuje poziv, prima prihvaćanje evanđeoskih savjeta i bogoslužnim slavljem pridružuje euharistijskoj žrtvi potpuni prinos života onih, koji su posvećeni /18/.

Posveta kao izbor s Božje strane i predanje osobe uključuju *poslanje*. To su kao dva vidika iste stvarnosti. Kada Gospodin posvećuje neku osobu, obilato joj daruje posebnu milost, da bi ona mogla izvršiti svoju volju ljubavi. Kao Krist, »koga je Otac posvetio i poslao u svijet« (Iv 10, 36), i po njegovu primjeru, tako se svi koji su posvećeni nužno uključuju u poslanje, svaki prema karizmi svoje ustanove. I stvarno, »kako evanđeoski savjeti, po ljubavi kojoj vode, na poseban način povezuju svoje sljedbenike s Crkvom i njezinim otajstvom, njihov duhovni život mora također biti posvećen dobru cijele Crkve. Odatle nastaje dužnost redovnika da radi prema silama i vrsti svoga zvanja, bilo molitvom, bilo aktivnim djelima, da se ukorijeni i ojača Kristovo kraljevstvo u dušama i da se širi na sve strane« /19/.

Evandeoski savjeti

7. Evandeoski savjeti *čistoće, siromaštva i poslušnosti* ne samo da se temelje na Gospodinovim riječima i primjerima, nego u Crkvi predstavljaju oblik života, koji je Božji Sin izabrao za sebe, kada je došao na svijet da izvrši Očevu volju. Taj oblik života prigrlila je njegova Djevica Majka, a i On ga je sam predložio učenicima koji su išli za njim /20/. Ti savjeti sa sobom nose milost postajanja sličnim Kristu posvećenome i poslanome i traže, kao temelj i konačni poticaj, *osobnu i zaručničku* ljubav prema Njemu. Na taj način vjernici mogu živjeti u zajedništvu s Gospodinom i kao što je On živio, u djevičanskoj čistoći, u dragovoljnom siromaštvu i u potpunoj poslušnosti prema Ocu i njegovu naumu spasenja. Smisao i razlog »nasljedovanja Krista«, koje je i na istoku i na zapadu izvor nadahnuća posvećenoga života, može se sažeti starom izrekom, koju je sv. Benedikt uvrstio u svoje pravilo: »Ama baš ništa neka ne pretpostavljaju Kristu« /21/.

Među evandeoskim savjetima *odlikuje se* dragocjeni dar, koji se nekima daje, da se nepodijeljena srca lakše posvete samo Bogu u *djevičanstvu* ili u *bezbračnosti*. Evandeoski savjet čistoće, prihvaćen radi nebeskoga kraljevstva, znak je budućega života i vrelo bogatije plodnosti i nosi sa sobom obvezu doživotne suzdržljivosti /22/. On osvjetljuje u posvećenom životu *zaručničku* značajku vlastitog darivanja i, dosljedno, prvenstvo žive i djelatne ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu /23/.

Evandeoski savjet *siromaštva*, po primjeru Krista, koji radi nas, iako je bio bogat, postade siromašan, da se njegovim siromaštvom mi obogatimo (usp. 2 Kor 8, 9), traži od pojedinaca i od zajednica život, stvarno i duhom, siromašan, trijezan i radin, i umjerenost u upotrebi i u trošenju dobara prema vlastitom pravu pojedinih ustanova /24/.

Evandeoski savjet *poslušnosti* čini nas sličnima Kristu, koji je za nas postao poslušan Očevoj volji »sve

do smrti, i to smrti na križu» (*Filiplj* 2, 8). Taj savjet sa sobom nosi podlaganje u duhu vjere i ljubavi Božjoj volji, koju izražavaju zakoniti poglavari prema raznim konstitucijama odobrenima od Crkve, da tako sudjeluje u izgradnji Kristova tijela prema Božjem naumu /25/.

8. Zahtjevi evanđeoskih savjeta po čistoći, siromaštvu i poslušnosti, zahvaćaju ljudsku osobu u bitnim izražajima njezine opstojnosti i njezinih odnosa prema drugima. Provođenje tih savjeta, koje treba da uvijek bude prožeto *dubokim bogoslovskim životom* vjere, nade i ljubavi, u rastućoj težnji prema savršenstvu ljubavi, dovodi ljudsku osobu k zrelosti života u Kristu, unapređuje čišćenje srca i duhovnu slobodu, i posvećene osobe čini prikladnima za evanđeosko služenje, za pravu ljubav prema braći, a i za izgradnju zemaljske države prema milosti raznih karizama.

Evanđeoski savjeti očituju cjelovit smisao Evanđelja i njegovo su svjedočanstvo ukoliko su »potpuni da« ljubavi prema Bogu i bližnjemu i rječito protivljenje zlim težnjama svijeta i grijeha, kako se danas očituju u mnogim društvenim sredinama. Društvo, naime, boluje od pretjerane trke za užitkom i od sebičnih obespravljivanja, koja se protive čistoj i sveobuhvatnoj ljubavi; podložno je pretjeranoj brizi oko stjecanja i korištenja stvari, a što je protiv trijeznosti i unutrašnje slobode evanđeoskog siromaštva i podjele dobara; povećava volju za gospodarenjem sve do tlačenja drugih, a što je tako daleko od bratskog zajedništva i od poslušnosti Božjem naumu. Konačno, evanđeoski savjeti u ovom svijetu potvrđuju na osobnoj i društvenoj razini prvenstvo ljubavi prema Bogu i bližnjemu, da bi se mogla graditi istinska kultura rasvijetljena Kristovom ljubavlju. Savjeti, utemeljeni na Učiteljevim primjerima i riječima zahtijevaju cjelovito prihvaćanje Evanđelja, koje je *vrhovno pravilo svih ustanova* /26/.

Zajedničarsko i eshatološko obilježje

9. Jedna od značajki posvete u Crkvi, koja se je pokazivala već od svojih prvobitnih očitovanja, jest život *zajedništva*. Zaista, uz oznaku nasljedovanja, posvećeni život gotovo je uvijek pokazivao želju da provodi život po primjeru prvobitne zajednice u gradu Jeruzalemu (usp. *Dj* 2, 42-47; 4, 32-35) i volju da živi na način »života apostola«, a to je tijekom stoljeća ostalo kao uzorak. To je savršeni način života izražen u starom istočnjačkom cenobitizmu i u samom početku pravila sv. Augustina: »Bitna svrha radi koje ste se zajedno sabrali jest da stanujete jednostužno u kući, da imate samo jednu dušu i samo jedno srce usmjerene na Boga« /27/.

Drugi Vatikanski Sabor, navodeći ponovno primjer prvobitne Crkve, osvjetlio je evanđeoski smisao i zahtjeve zajedničkog života, osobito za redovnički život /28/. U njem svi članovi, sabrani Kristovom ljubavlju, čine jednu obitelj i nastoje ostvariti svoje zvanje, posvetu i poslanje zajedničkim prihvaćanjem evanđeoskih savjeta, sjedinjeni u Kristovo ime i radi njegove ljubavi. Zajednički život, oslanjajući se na isti poziv, istu posvetu, isto poslanje i karizmu, hrani se zajedništvom kod istoga stola evanđeoske Riječi, Euharistije i zajedničke molitve; izražava se udruživanjem duhovnih i vremenitih dobara; povećava se svagdašnjom ustrajnošću u ljubavi i uzajamnom služenju; teži k savršenom jedinstvu srdaca i mišljenja. Zajednica kao obitelj, sjedinjena u Kristovo ime, uživa njegovu nazočnost (usp. *Mt* 18, 20), i prema starom monaškom uzoru; /29/ izražaj je Crkve ukoliko je »zajedništvo života, ljubavi i istine« /30/. Osim toga, to jedinstvo očituje Kristov dolazak, iz njega proistječe velika snaga za apostolat i znak je poziva na opće pomirenje /31/. Bratski život u zajednici, školi Gospodnjega služenja i evanđeoskih vrлина, temelji se na novoj Kristovoj zapovijedi kojom nam nalaže, da se

među sobom ljubimo kao što je On nas ljubio sve do darivanja života (usp. *Iv* 15, 12-13). Stavljen pod odgovornost vlasti koja mora čuvati jedinstvo i promicati sudjelovanje sviju u žaru posvete i poslanja, on mora vjerno izražavati i ostvarivati *svoj posebni i zbiljski nacrt zajedničkog života* prema mogućnostima i okolnostima, vjeran zahtjevima svoje karizme /32/. Slična Crkvi kao zajedništvu zajednica se ne zatvara u samu sebe, nego se otvara mnogostrukom odnosu prema drugima molitvom, apostolskim služenjem, suradnjom sa svim članovima Crkve, koji su dionici istoga krsnog posvećenja, i koji su svi pozvani na svetost i poslanje, iako u raznolikosti i nadopunljivosti zvanja. Vlastita je zadaća posvećenoga života, zbog njegove zajedničarske značajke, da drugim članovima Božjega naroda pruži svjedočanstvo vrhunske vrijednosti ljubavi Kristovih učenika, koji ustrajno žive u bratskom zajedništvu.

10. Posvećeni život osim toga što u zemaljskom nasljedovanju izražava Kristovo otajstvo, ima i jasnu *eshatološku* značajku. On je »sjajan znak nebeskoga kraljevstva« /33/, koji može i mora djelotvorno privlačiti sve članove Crkve, da poletno ispunjaju dužnosti kršćanskog poziva i da se usmjeruju prema nebeskim dobrima koja su već nazočna u ovome svijetu, budući da on svjedoči o novom i vječnom životu koji je Krist zadobio, i bolje »navješćuje buduće uskrsnuće i slavu nebeskoga kraljevstva« /34/. U zajedništvu i poslanju Crkve, u kojoj razni staleži i zvanja izražavaju na uzajaman i nadopunjujući način oblik življenja u zajedničkom pozivu na svetost, »redovnički stalež svjedoči o eshatološkoj naravi Crkve, odnosno o njezinu teženju prema kraljevstvu Božjemu, koje je naznačeno i na neki način unaprijed dano kao njegov predokus kroz zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti« /35/.

Bitne vrednote i zadaća duhovnog života

11. Saborski dekret »*Perfectae caritatis*« u br. 5 jasno je izrazio bitne vrednote koje su zajedničke svim oblicima posvećenoga života i koje nose sa sobom dužnost provođenja duhovnog života. Prema riječima Sabora te bitne vrednote jesu slijedeće:

a) *Odricanje svijeta i potpuni izbor jedino Boga*, snagom krsne posvete i redovničke posvete, koja ju savršeni je izražava.

b) *Kristocentrično značenje posvete*, koje se ostvaruje nasljedovanjem Krista, ostavljajući sve, da bi se tražilo i živjelo, prema njegovim riječima koje se je čulo, ono jedino potrebno, brižno tražeći ono što je Gospodinovo.

c) *Pashalna značajka posvete* ukoliko je ona suobličavanje s Kristom umrlim i uskrslim, a koja je vrhovni uzor savršene ljubavi prema Bogu i prema braći. Takvo sudjelovanje u Kristovu otajstvu mora se pokazati u svakom obliku posvećenoga života, po sjedinjenju s njegovim dragovoljnim poništenjem i puninom života po Duhu, u poniznosti i poslušnosti, u jakosti i čistoći, u radosti i novosti života, da se mogne pružiti vjerodostojno svjedočanstvo uskrsnuća.

d) *Potpuno predanje Gospodnjem služanju u Crkvi*. Ne može se izabrati Krista, a da se ne izabere sve ono što je njegovo, a to je Crkva i kraljevstvo. Zato se apostolska značajka posvećenoga života potpuno označuje samim otajstvom spasenja u Kristu i izražava se navještajem Evanđelja, molitvom, djelima ljubavi i milosrđa, po primjeru Učitelja.

e) *Jedinstvo života u molitvenom motrenju i u djelatnosti*; posvećeni život ujedno je trajna obveza »*traženja Boga*« iznad svega, prijanjajući svim srcem i svim mišljenjem uz Njega, i ujedno velikodušno predanje po apostolskoj ljubavi, da bi se moglo pridružiti djelu otkupljenja radi širenja njegova kraljevstva.

12. Da bi ti sastojci mogli potpuno blistati, Crkva poziva sve posvećene osobe da velikim zalaganjem njeguju *osobni i zajednički duhovni život*, pod stalnim vodstvom djelovanja Duha Svetoga, koji je vrelo svake duhovne obnove /36/. Takav duhovni život obuhvaća nadasve slijedeće vidike:

a) *Prvenstvo savršene ljubavi prema Bogu i bližnjima*. To se prvenstvo očituje po evanđeoskim savjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti kao posebna dužnost ljubavi Kristovih učenika. Ta ljubav mora sa svoje strane oživljavati rasplamsavati provođenje evanđeoskih savjeta.

b) Posvećeni život mora se svakodnevno obnavljati na *nepatvorenim izvorima kršćanske duhovnosti* koji se na osobit način nalaze u crkvenom bogoslužju prema vlastitim predajama svake ustanove po euharistijskom slavljenju, koje je vrhunac i izvor života u Crkvi i središte zajednice, i po zajedničkoj bogoslužnoj molitvi.

c) Osim toga, duhovni život mora se stalno hraniti *marljivim čitanjem, razmatranjem, molitvenim motrenjem i živim iskustvom Božje Riječi*, koja je čisti i nepresušni izvor duhovnoga života, prema zakonitim predajama »lectionis divinae« (božanskog čitanja) i drugim oblicima molitvenog motrenja i osobne i zajedničke molitve. Isto tako mora se hraniti raznim vježbama pobožnosti koje su vlastite svakoj ustanovi, a kojima treba dati potrebno mjesto u rasporedu osobnog i zajedničkog života.

d) *Nastojanje oko trajnog obraćenja*, koje je vlastito posveti, zahtijeva evanđeosku samozataju i odgovarajuću stegu života; isto tako traži često slavljenje sakramenta pokore i obavljanje duhovnih vježbi, koje su potrebne za jačanje duhovnih i tjelesnih sila.

e) *Pobožnost prema Djevici Mariji, Majci Božjoj*, koja je uzor i zaštitnica svakog posvećenoga života, zauzima veoma važno mjesto u duhovnosti i treba ju

izraziti bogoslužnim štovanjem i bogoljubnim vježbama koje preporučuje Crkva.

U tim vidicima sastoje se bitne vrednote, koje treba izraziti životnim djelovanjem i svjedočiti ih u Crkvi prema karizmatском izražaju, koji je svojstven svakom obliku posvećenoga života i svake ustanove.

13. Vjernost posvećenih osoba bitnim vrednotama, koje su dosad sažeto opisane, jamstvo je plodnosti za pojedine ustanove, za opću Crkvu i za mjesne Crkve. Ta vjernost je znak i poticaj mnogim članovima Božjega naroda; i konačno, ona je živo svjedočanstvo istine i snage Kristova Evanđelja za društvo. Zasjenjivanje tih vrednota ne može ostati bez nanošenja štete samom životu Crkve i njezinoj zadaći u današnjem svijetu. Zato nam je održavanje Sinode dobrodošla prigoda, da pažljivo razmotrimo vrednote iz kojih proizlazi vlastita narav posvećenoga života u Crkvi. Zaista, odmah se postavljaju mnoga pitanja: kako se te vrednote posvećenoga života proživljavaju i razumijevaju? Kako da se tim vrednotama nadoda nova snaga, imajući pred očima evanđeosko svjedočenje i žar poslanja, koji se traže u novom naviještanju blagovijesti? Koja su to sredstva da se zadrži živa plodnost posvećenoga života, budući da ona bitno ovisi od žara ljubavi i od prave težnje za svetošću? /37/

II. RAZNOVRSNOST KARIZAMA I MNOŠTVO USTANOVA POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBA APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

14. U otajstvu Crkve, koja je otajstveno Kristovo Tijelo »različite su milosti, a isti Duh; različite su i službe, a isti je Gospodin; različita su djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima« (1 Kor 12, 4-6). Karizme su dane za opće dobro i za zajedništvo i poslanje Crkve. Uz to Apostol potiče, da se teži za većim karizmama i pokazuje put ljubavi (usp. 1 Kor 12, 31).

Posvećeni život, kako je već rečeno, iako ne ulazi u hijerarhijski sastav, ipak nedvojbeno pripada crkvenom životu i svetosti. U tom smislu govori se »o karizmi posvećenoga života« ukoliko je dar, koji Bog daje za svoju Crkvu, bilo kao cjelokupnu stvarnost, bilo kao poseban poziv i poslanje svakog pozvanoga na nasljedovanje Krista prihvaćanjem evanđeoskih savjeta, bilo u raznim oblicima, koji su nastali i razvili se tijekom vjekova i koje je kao takve priznala zakonita crkvena vlast.

Da shvatimo smisao karizmatičke naravi posvećenoga života potrebno se je na poseban način vratiti nauku učiteljstva u drugom Vatikanskom Saboru i ispravama objavljenima poslije Sabora. U njima se potvrđuje karizmatička značajka posvećenoga života kao poseban dar koji je Duh dao svojoj Crkvi, i kao milost koja se očituje u svojem povijesnom razvitku preko karizama osnivačitelja.

Za bolje shvaćanje bogatstva, koja se nalaze u karizmama, potrebno je, u bogoslovskom i u kanonskom svjetlu shvatiti raznolikost oblika posvećenoga života priznatih od Crkve, a i neke njegove oblike, koji zaslužuju posebnu pozornost.

Karizma posvećenoga života

15. Prema nauku konstitucije »*Lumen gentium*«, potpuno predanje Bogu po bezbračnosti radi kraljevstva nebeskoga i evanđeoskim savjetima jesu »dragocjen dar Božje milosti« /38/. I još izričiti je: »Budući da su evanđeoski savjeti Bogu posvećene čistoće, siromaštva i poslušnosti osnovani na Gospodinovim riječima i primjerima i preporučeni od Apostola i Otaca, od učitelja i pastira Crkve, Božji su dar, koji je Crkva primila od svoga Gospodina i po njegovoj ih milosti uvijek čuva« /39/.

Ukoliko su milosti Duha, savjeti su usmjereni na izgradnju Crkve, na dobrobit ljudi i na potrebe svijeta,

i treba ih zahvalno primiti. No ipak, *pastirima Crkve* pripada rasuđivanje karizme i njezino možebitno pravno odobravanje, kako to općenito spominje drugi Vatikanski Sabor s obzirom na evanđeoske savjete: »Sama se crkvena vlast pod vodstvom Duha Svetoga pobrinula da ih tumači, da upravlja njihovo provođenje u djelo i da im ustanovi stalne oblike života« /40/.

U začetku raznih karizmatiskih iskustava posvećenoga života nalazi se jedan milosni dar, koji iznosi na vidjelo posebnosti *Kristova otajstva* i *crkvenoga života* očitujući tako, u sastavu otajstvenoga Tijela, mnogostruku milost Krista, Glave Crkve: »Neka redovnici brižno nastoje, da Crkva po njima svaki dan sve bolje prikazuje i vjernicima i nevjernicima Krista dok, ili razmatra na gori, ili navješćuje Božje kraljevstvo mnoštvu, ili dok ozdravlja bolesne i ranjene, ili obraća na bolji život grješnike, ili dok blagoslivlje djecu i čini dobro svima, uvijek poslušan volji Oca koji ga je poslao« /41/. Osim toga, providnosnim djelovanjem Duha, divna raznovrsnost zajednica osposobljava Crkvu za svako dobro djelo, ukrašuje ju raznim darovima njezinih sinova kao zaručnicu ukrašenu za svoga zaručnika, te se tako po njoj očituje mnogovrsna Božja mudrost /42/.

Kako su tijekom vremena napredovale karizme osnutaka

16. Da povjesno shvatimo kako su napredovali razni oblici posvećenoga života, drugi Vatikanski Sabor tvrdi: »Stoga se dogodilo da su se, kao na stablu koje je Bog posadio i koje se je na divan i raznolik način razgranalo u Gospodinovu polju, razvili razni oblici samotničkog ili zajedničkog života i nastale različite obitelji, koje povećavaju sredstva koliko na korist svojih članova toliko i za dobro cijeloga Kristova Tijela« /43/. A dekret »*Perfectae caritatis*« tvrdi: »Već je od početka Crkve bilo muževa i žena koji su ostvarivanjem evanđeoskih savjeta nastojali u većoj slobodi

slijediti Krista i izraziti je ga nasljedovati. Svatko je od njih na svoj način provodio Bogu posvećen život. Mnogi su između njih, po nadahnuću Duha Svetoga, ili provodili samotani život ili su osnivali redovničke obitelji, koje je Crkva svojom vlašću rado prihvaćala i odobravalala« /44/.

U raznovrsnosti nadahnuća i u posebnoj značajki svake pojedine ustanove Crkva priznaje »*karizmu osnivatelja*« /45/. Ta se karizma pokazuje kao *iskustvo Duha*, koje se prenosi na vlastite učenike, da ga oni provode u život, da ga čuvaju, produbljuju i trajno razvijaju zajedno s Kristovim Tijelom, koje neprestano raste. Radi toga Crkva brani i podržava vlastitu značajku raznih ustanova /46/.

Poštujući bitne vrednote posvećenoga života, svaka karizma, koja mora težiti prema savršenstvu ljubavi, sadržava poseban način življenja u vjernosti i zalaganju prema evanđeoskim savjetima, neki poseban i zbiljski oblik duhovnog života, određeni oblik apostolata, neko svojstveno iskustvo zajedničkog života, neko posebno uključ enje u svijet. Karizma neke ustanove obogaćuje baštinu života, povijesti i duhovnosti, po kojoj se razlikuje svaka obitelj u zajedništvu s duhom osnivatelja, koji nastavlja živjeti po nazočnosti svojih sinova i učenika. Nijedna karizma ne smije se mijenjati ni izopачiti, nego čuvati i obnavljati u savršenoj poučljivosti zakonitoj crkvenoj vlasti, koja bdije nad njezinom vjerodostojnošću i potvrđuje »duh i nakane osnivatelja« /47/.

17. Iz posebna iskustva Duha, kojim su osnivatelji i osnivateljice na izvoran način izrazili bitne sastojke posvećenoga života s obzirom na neki vidik Kristova otajstva, s obzirom na temeljnu evanđeosku vrednotu, i s obzirom na posebni apostolat, nastali su razni oblici i raznolikost ustanova. Njihova životna snaga i njihovo crkveno služenje ovisi o vjernosti daru milosti, koju je Duh Sveti ulio u prvobitnu karizmu.

Što se toga tiče, povijest posvećenoga života pruža spasonosne primjere. Ona je u početku kršćanskog razdoblja upoznala nastanak pojedinačnih i zajedničkih oblika nasljedovanja i posvete, proširenje istočnog i zapadnog monaštva u njegovim raznovrsnim očitovanjima, procvat prosjačkih i molitveno motrilačkih redova, regularnih klerika i apostolskih zajednica, veliko proširenje muških i ženskih kongregacija i ustanova apostolskog i misionarskog života, novost vlastitu našem dobu koja se sastoji u svjetovnim ustanovama. Ali još i danas nastaju ili se obnavljaju oblici posvećenoga života.

Osim toga, razne ustanove tijekom povijesti doživjele su razdoblja procvata, ali i padanja. Neki oblici, premda su u prošlosti cvali, nestali su. A neki su se, nakon najvećih teškoća i prekida, preporodili. Mnoge ustanove doživjele su pojavu »preinaki« i dioba. Crkva je uvijek bdjela nad čistoćom i životnošću posvećenoga života kako to svjedoči drugi Vatikanski Sabor, koji ih je pozvao na prilagođenu obnovu redovničkog života, po neprekidnom vraćanju na izvore svakog kršćanskog života i na prvobitno nadahnuće ustanova i na prilagodbu promijenjenim okolnostima vremena /48/.

Raznolikost izražaja posvećenoga života

18. Danas ima mnogo oblika posvećenoga života odobrenih od Crkve. Posebnom brižljivošću opisuje ih dekret »*Perfectae caritatis*«, koji izlaže bitne crte ustanova potpuno predanih molitveno motrilačkom životu, a i raznih obitelji koje se daju apostolskim djelima; a među ovima su ustanove monaškog i kano-ničkog života, prosjački redovi, laičke ustanove i svjetovne ustanove /49/.

No ipak, jedine oblike posvećenoga života koje Crkva priznaje točno su odredili *Zakonik Kanonskoga*

Prava i *Zakonik Kanona Istočnih Crkava* i razdijelili ih u neke temeljne razrede.

a) U *Zakoniku Kanonskoga Prava* govori se u prvom redu o redovničkim ustanovama, u kojima »članovi po vlastitom pravu polažu javne zavjete doživotne ili privremene, koje, kada im istekne vrijeme, valja obnoviti, i žive bratskim životom u zajedništvu« /50/. *Zakonik Kanona Istočnih Crkava* na poseban način govori o monasima i raznim vrstama samostana, prema staroj predaji /51/. Redovničke ustanove obuhvaćaju veliku raznovrsnost oblika: 1) redove (regularne kanonike, monahe, prosjačke redove, redovničke klerike); 2) kleričke redovničke kongregacije; 3) laičke redovničke kongregacije. Među ovima se ističu redovničke ustanove koje se posebno predaju molitveno motrilačkom i monaškom životu ili naviještanju blagovijesti i poslanju »ad gentes« (narodima).

b) Među oblike posvećenoga života treba ubrojiti *svjetovne ustanove*, u kojima »vjernici živeći u svijetu teže za savršenstvom ljubavi, te nastoje osobito iznutra pridonositi posvećenju svijeta« /52/.

c) »Ustanovama posvećenoga života slične su *družbe apostolskog života*, čiji članovi, bez redovničkih zavjeta, idu za apostolskom svrhom koja je vlastita družbi i provodeći zajedno bratski život, prema vlastitom načinu života, obdržavanjem konstitucija, teže za savršenstvom ljubavi« /53/.

d) Uz ove ustanove posvećenoga života Crkva danas priznaje *pustinjački* ili *samotnički život*, kojim vjernici, strože odvojeni od svijeta, u šutnji samoće i u neprekidnoj molitvi, posvećuju svoj život slavi Božjoj i spasenju svijeta, pod biskupovim ravnanjem /54/.

e) Jednako je sličan posvećenom životu *red djevice* koje se, izričući svetu odluku da prisnije slijede Krista, pred dijecezanskim biskupom po odobrenom

bogoslužnom obredu posvećuju Bogu, otajstveno se zaručuju s Kristom Sinom Božjim i određuju za crkveno služenje. Da bi vjernije obdržavale svoju odluku i pružale uzajamnu pomoć u crkvenom služanju, mogu se udružiti /55/.

f) *Zakonik Kanonskoga Prava* predviđa mogućnost *novih oblika* posvećenoga života, koje Duh pobudi u Crkvi. Te oblike moći će potvrditi Apostolska Stolica, uz prethodno mišljenje dijecezanskih biskupa /56/.

Ustanove posvećenoga života nazivaju se *biskupijskoga prava* ili *papinskoga prava*, ako ih je odobrila ili ustanovila Apostolska Stolica ili samo dijecezanski biskup /57/.

Nekima od tih oblika, kako je to u slučaju *pustinja* i *djevica*, potrebno je posebno rasuđivanje ili vodstvo crkvenih pastira.

U pripremi i u održavanju slijedeće Sinode treba iskoristiti prigodu i posvetiti im posebnu pozornost.

Neke osobitosti na području posvećenoga života

19. Uz ove temeljne raznovrsnosti posvećenoga života treba dodati druge osobitosti, koje potječu od nekih čimbenika i zaslužuju da se posebno razmotre.

a) *Posvećeni život žena*. U zajedničkom pozivu danas zauzima posebno mjesto posvećeni život žena s obzirom na razvitak žene u društvu i u Crkvi. On se brojčano ističe, kako u ustanovama molitveno motrilačkog života, tako i u ustanovama djelatnog života. Crkva mnogo duguje posvećenom životu žena na misijskom i apostolskom polju, a i u odgoju, u društvenoj djelatnosti i na području dobrotvornosti. Zadaća posvećene žene s njezinim povećanim sposobnostima navještanja blagovijesti zaslužuje da se dublje razmotri, osobito nakon apostolskog pisma Ivana Pavla II. »*Mulieris dignitatem*« (Dostojanstvo žene) /58/. Vrhovni Prvosvećenik govori na poseban

način o dostojanstvu i o zadaći žena, osvrćući se na djevičanstvo radi kraljevstva i na majčinstvo prema Duhu /59/. Njihov se dragocjeni apostolski doprinos više puta ističe: »Žene će, vjerne svojem pozivu i prema svojoj posebnoj značajki, i odgovarajući zbiljskim zahtjevima Crkve i svijeta, pronalaziti i predlagati nove apostolske oblike služenja« /60/.

b) *Redovnički klerici i laici*. Premda zbog svoje isključive naravi stalež posvećenoga života nije ni klerički ni laički, ipak ima, ne samo kleričkih i laičkih ustanova, nego i u samim ustanovama ima redovnika klerika i laika /61/. Zajednički redovnički poziv i raznovrsnost njihova sudjelovanja u životu, upravi i apostolatu, određeni su vlastitom karizmom i vlastitim zakonima. Redovnički svećenici i đakoni pridružuju se crkvenom služenju prema vlastitoj značajki svake ustanove. Izgleda, da je danas potrebno produžiti i bolje rasvijetliti dostojanstvo, odgoj i obrazovanje, sudjelovanje i vlastito apostolsko služenje braće laika, kako u laičkim ustanovama, tako i u kleričkim, u samim zajednicama i u suradnji sa vlastitim crkvenim apostolatom. Dragocjena je njihova nazočnost i njihovo djelo, bilo zbog svjedočanstva njihova posvećenoga života, bilo zbog izvornosti i mnogostrukosti njihovih apostolskih služenja.

c) *Predaja Istočnih Crkava*. Napokon, vrijedna je spomena istočna monaška i pustinjačka predaja i raznovrsnost oblika posvećenoga života, koji su vlastiti Istočnim Crkvama s njihovim bogatstvom bogoslužnih obreda i starim predajama. Istočnjački monaški život sa svojim bogoslužnim, ascetskim i zajedničarskim vlastitostima, zbog svoje bliskosti iskustvu nekatoličkih Istočnih Crkava, zaslužuje da se nanovo osnaži i razvije kao izraz bogatih otačkih predaja; taj život može pomagati nekom duhovnom ekumenizmu s monasima i monahinjama drugih Istočnih Crkava, koji još čuvaju veliku baštinu prvih stoljeća /62/.

Ustanove koje se posve predaju molitveno motrilačkom životu

20. Drugi Vatikanski Sabor jasno je izrazio važnost ustanova koje se posve predaju molitveno motrilačkom životu. »Ustanove, koje su usmjerene samo na molitveno motrenje tako, da se njihovi članovi u samoći i šutnji, u neprestanoj molitvi i radosnoj pokoribave samo Bogom, uvijek u otajstvenom Kristovu Tijelu, u kojem »svi udovi nemaju iste službe« (*Rim* 12, 4), zauzimaju istaknut položaj, ma koliko bila velika potreba aktivnog apostolata. Oni prinose Bogu izvrsnu žrtvu hvale, a narod Božji rasvjetljuju bogatim plodovima svetosti, primjerom ga potiču i otajstvenom apostolskom plodnošću promiču njegov porast. Tako su oni ures Crkve i izvor nebeskih milosti« /63/.

Novije isprave Svete Stolice isticale su vrijednost te vrste života; značajne izražaje molitveno motrilačkog života, napose što se tiče bogoslužja i molitava; zahtjeve asceze (isposništva) i rada; važnost klauzure, prema raznim istočnim i zapadnim monaškim predajama, a i potrebu posebnog rasuđivanja u probiranju zvanja; odgoj i obrazovanje primjereno njihovim članovima prema zahtjevima osobne, zajedničarske i crkvene dužnosti /64/. Njihovo pripadanje »biskupijskoj obitelji« /65/ mora sve više unapređivati njihovo širenje po svim biskupijama, osobito u mlađim Crkvama /66/, i odgovarajuće uvođenje u krajevne Crkve, prema vlastitoj karizmi, ali i poštovanje i zbiljsku pomoć u potrebama, koju treba da im svi pružaju. Njihovo posebno svjedočenje Božje transcendencije (nadilaznosti) mora biti poticaj svim vjernicima. A s druge strane, pozivaju se samostani, da, čuvajući vjernost vlastitom duhu, molitvom i duhovnim životom pruže prikladne pomoći muževima i ženama našega vremena, osobito odgovarajućim sudjelovanjem u bogoslužnoj molitvi /67/.

Braća laici

21. Posvećeni život braće laika danas je jedan izvrstan oblik posvete u njezinu karizmatском izražaju, s velikom raznolikošću apostolskih i društvenih služanja za ljude. Taj život, kako je to potvrdio drugi Vatikanski Sabor: »predstavlja u sebi potpun stalež prihvaćanja evanđeoskih savjeta« /68/. Posvećeni muški laički život često se ne shvaća dosta jasno u svojoj naravi, jer mnogi vjernici pogrešno misle, da mora biti spojen sa svećeništvom, dok on u stvarnosti predstavlja posvetu u njezinoj najvećoj jednostavnosti.

Ivan Pavao II. izjavljuje: »Redovnički život u svojem nastanku imao je posve laičku značajku. Proizašao je iz želje nekih kršćana vjernika da prikupe obilnije plodove krsne milosti, i da se, prihvaćanjem evanđeoskih savjeta, oslobode od smetnji, koje bi ih mogle odvratiti od žara ljubavi i od savršenstva bogoštovlja (...). Kao izražaj potpune posvete za kraljevstvo, taj život je izraz svetosti Kristove Zaručnice, i na izvoran i djelotvoran način pridonosi odvijanju crkvenog poslanja u naviještanju blagovijesti i u mnogostrukim apostolskim služanjima. Redovnički život u Crkvi ne može se zamisliti bez nazočnosti tog posebnog laičkog poziva, koji je još i danas otvoren tolikim kršćanima, koji se u njem mogu založiti u nasljedovanju Krista i služanju ljudima« /69/.

Članovi laičkih redovničkih ustanova sa svojom vlastitom zadaćom ucijepljenom u crkveno pastoralno poslanje, znak su mnogostrukog crkvenog apostolskog služenja. Dekret »*Perfectae caritatis*« pokazuje kako visoko cijeni taj redovnički laički život, jer on pribavlja toliku korist »pastoralnoj djelatnosti Crkve u odgoju mladeži, u dvorbi bolesnika i u drugim vrstama služenja« /70/. Pozvani snagom svojega zvanja evanđeoskom služanju osobama i da surađuju u spasenju, redovnici laici, potaknuti vlastitom ka-

rizmom, otvaraju se svima u općoj Kristovoj ljubavi za cjelovit odgoj djece i mladeži, da ublaže bolove slabih i bolesnih, da pođu ususret siromasima i odbačenima, da pridonesu učvršćenju pravoga mira i pravde u ovom svijetu, u općem bratskom zajedništvu, koje je naznačeno i samim imenom kojim se nazivlju, to jest »braća«.

Svjetovne ustanove

22. »Svjetovne ustanove, iako nisu redovničke, ipak imaju značaj pravoga i potpunoga od Crkve odobrenoga prihvaćanja evanđeoskih savjeta u svijetu. To prihvaćanje daje posebno posvećenje muškarcima i ženama, laicima i klericima, koji se nalaze u svijetu. Stoga neka svi oni osobito nastoje oko potpunoga predanja samoga sebe službi Božjoj po savršenoj ljubavi, a njihove ustanove neka čuvaju svoju vlastitu i posebnu narav, to jest svjetovnu, da bi tako uspješno i svagdje u svijetu i kao iz svijeta, mogli vršiti apostolat, radi čega su i osnovani« /71/.

Unutar svjetovnih ustanova, koje doduše imaju vlastitu značajku prema karizmi osnivanja, različita je zadaća laika i klerika. Dok se život klerika posebno razlikuje radi svećeničke duhovnosti i apostolskog djela i zapečaćen njihovom posvetom, život laika ima poseban odnos k posvećivanju vremenitih stvari.

Takva »posvećena svjetovnost« kao vlastito iskustvo posvećenoga života našega stoljeća, stoji u sredini, između dvije jake struje kršćanskoga života i uživa bogatstva i jedne i druge. Njihovi članovi su laici, koji su kao takvi posvećeni sakramentima krštenja i potvrde, ali evanđeoske savjete preuzimaju kao obvezu po stalnoj i odobroj svetoj vezi, da svoje predanje Bogu potvrde novom životnom snagom. Oni ostaju laici, uposleni u svjetovnim vrednotama koje su vlastite laicima, ali živeći »posvećenu svjetovnost«, jer oni su »svjetovne posvećene osobe« /72/. Laici na

taj način, živeći »posvećenu svjetovnost« u svijetu i sudjelujući u crkvenoj zadaći naviještanja blagovijesti, trude se radeći u svjetovnim stvarima, djelujući iznutra poput kvasca, da se njihovom djelatnošću i svjedočenjem, vremenite stvari usmjeruju prema Bogu i da se svijet oživljava snagom Evanđelja /73/.

Družbe apostolskoga života

23. Uz ustanove i druge oblike posvećenoga života, ali od njih različite, smještaju se družbe apostolskoga života. Ovdje se spominju, jer su im svojom vanjštinom slične i jer se ravnaju općim načelima zajedničkim sa ustanovama posvećenoga života. Drugi Vatikanski Sabor vodio je računa o njihovoj vlastitoj značajki, ali ipak nije odredio njihov lik /74/. *Zakonik Kanonskoga Prava* /75/ i *Zakonik Kanona Istočnih Crkava* /76/ dopuštaju, da se razjasni njihova svojstvenost, opisujući temeljne sastojke, koji su im vlastiti i dajući im novi naziv u odnosu na ono što je bio izložio Zakonik proglašen godine 1917. za latinsku Crkvu. Iz toga opisa izlaze osnovne značajke družba apostolskog života.

Družbe apostolskog života imaju apostolsku svrhu; jer su osnovane prije svega za apostolat. Njihovo zakonodavstvo, kao uostalom i oblik života njihovih članova, određen je ovisno o toj svrsi. Članovi družba apostolskog života provode uz to i zajednički bratski život prema svojem pravilu i teže k savršenstvu ljubavi, obdržavajući svoje konstitucije, koje im pružaju prikladna sredstva za savršenstvo. Tako apostolat predstavlja prvo od tih sredstava, jer svi se vjernici svakodnevno posvećuju u svojem položaju, u dužnostima koje su vlastite njihovu staležu i u okolnostima svojega života /77/. Apostolatu se pridružuju i mnogi savjeti, koje je Gospodin predložio svojim učenicima /78/, i bratski život u zajednici.

U latinskoj Crkvi neke družbe apostolskog života prihvaćaju tri savjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti vezom koju određuju njihove konstitucije. Ali provođenje evanđeoskih savjeta po svojoj je naravi usmjereno na apostolat i to im daje mjesto koje se razlikuje od onoga, koje zauzimaju ustanove posvećenoga života, kako ih opisuje »*Lumen gentium*« u šestom poglavlju i kanon 573 *Zakonika Kanonskoga Prava*.

Novi oblici evanđeoskog života

24. U današnjoj Crkvi oplodenoj tolikim zamecima duhovne i apostolske obnove, ima kao i u drugim vremenima njezine povijesti, novih oblika evanđeoskog života, koje pobuđuje Duh, a koji se temelje na provođenju evanđeoskih savjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti, čuvajući vlastitu značajku duhovnog pojedinačnog ili zajedničkog života, i prilagođenu posebnim težnjama današnjih ljudi ili potrebama Crkve i društva.

Neki od tih su pravi vlastiti oblici posvećenoga života, koje je već Crkva odobrila, ili je njihovo odobravanje kao takvih, uz rasuđivanje biskupa, u tijeku, kao nekog pravog oblika posvećenoga života ili kao nekog posve novog oblika. Njihovo kanonsko odobravanje pripada isključivo Apostolskoj Stolici /79/.

Neke »nove zajednice« predstavljaju se danas sa osobitostima sličnima zajednicama posvećenoga života, ali u stvari nisu takve, jer im nedostaje potrebno kanonsko odobrenje, ili ne udovoljavaju traženim zahtjevima, da bi mogle biti oblik posvećenoga života, koji Crkva priznaje, kao što se događa u slučaju nazočnosti onih, koji su vezani ženidbom. Mnogi od tih pokusa, koji se ponekad razvijaju velikom životnom snagom, zaslužuju da se prate prosvjetljenim rasuđivanjem i mjerodavnim vodstvom, da mogu zadobiti organski i jasan smještaj u sastavu Božjega naroda.

No ima mnogo vjernika koji su u našim vremenima, pojedinačno ili udruženi, prigrlili djevičanstvo ili bezbračnost, a i dragovoljno siromaštvo i poslušnost, a da ipak ta veza ne nosi sa sobom javno prihvaćanje evanđeoskih savjeta. Te oblike ne treba smatrati ustanovama posvećenoga života, a ne može ih se ni izjednačivati s njima. Oni ipak obogaćuju Crkvu provođenjem evanđeoskog života po savjetima, očituju opći poziv na svetost i na cjelovit život prema Evandjelju, koji se otvara svim Gospodinovim učenicima, u svijetu su kvasac svetosti i posebna nazočnost novih karizama i služenja za obnovu društva, a i poticaj svim posvećenim osobama.

PITANJA KOJA SE ODNOSU NA PRVI DIO

- P. 1. *Kako se danas shvaća posvećeni život i kako ga se vrednuje, osobito što se tiče javnog prihvatanja evanđeoskih savjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti?*
- P. 2. *Koji su važniji vidici duhovnoga života koji moraju biti prisutni u posvećenome životu?*
- P. 3. *Koji su danas pozitivni i negativni vidici življenja i svjedočenja zajedničarske značajke posvećenoga života?*
- P. 4. *U svjetlu karizme vlastite ustanove i prema duhu osnivačelja, kakve su danas posebne potrebe posvećenoga života da pojedine ustanove, koje se posvećuju služenju Crkve u današnjem svijetu, pruže vjerodostojno svjedočanstvo Duha?*
- P. 5. *Koje su važnije teškoće koje se danas mogu susresti, da se pruži vjerodostojno evanđeosko svjedočanstvo posebne posvete redovnika i redovnica usred Božjega naroda?*
- P. 6. *Koje su danas važnije mogućnosti i problemi u nekim oblicima posvećenoga života? I na poseban način u monaškom životu, u zajednicama koje se predaju jedino molitveno motrilačkom životu?*
- P. 7. *Koje su danas važnije mogućnosti i problemi u laičkim kongregacijama?*
- P. 8. *U posvećenom životu žena pretresa se danas pitanje o ženi, o njezinu pozivu i zadaći u Crkvi i u društvu: koje su to mogućnosti i problemi, koji se pokazuju na tom polju?*
- P. 9. *Na poseban način, kako su danas svjetovne ustanove nazočne sa svojim vlastitim vrednotama? Koje su to važnije mogućnosti i teškoće s kojima se mogu susresti članovi svjetovnih ustanova u pružanju svjedočanstva posvećenoga svjetovništva, kako u općoj Crkvi, tako i u mjesnoj Crkvi?*

- P. 10. *Koja je to posebna nazočnost družba apostolskog života i koji su njihovi značajni problemi?*
- P. 11. *Ima li u vašem narodu novih oblika posvećenoga života? Koja su njihova vlastita obilježja s obzirom na duhovni, zajednički i apostolski život? Koje vrednote i koje probleme predaju crkvenom rasuđivanju? Ima li drugih iskustava evanđeoskog života, koja zaslužuju posebno rasuđivanje i usmjerenje?*

DRUGI DIO

POSVEĆENI ŽIVOT U CRKVI I U DANAŠNJEM SVIJETU

PUT POSVEĆENOGA ŽIVOTA NA PRAGU GODINE 2000.

25. Posvećeni život, ukorijenjen u Crkvi i u društvu, doživio je posljednjih desetljeća značajan razvitak, koji je proizašao bilo iz *promjena koje su se zbile u Crkvi*, bilo iz ubrzanih društvenih i kulturnih promjena suvremenoga društva.

Prema općenito prihvaćenom istraživanju, posvećeni život na pragu godine 2000. ulazi u novo vrijeme svoga razvitka i u poseban trenutak svoje vjekovne povijesti. Stvarno, u ovom je stoljeću započeo duhovnom obnovom, zemljopisnim i brojčanim proširenjem, zatim se je, u prvoj polovici stoljeća, razvijao i utvrđivao u životu, u zakonima i u djelima; napokon, drugi Vatikanski Sabor pozvao ga je na veliku duhovnu i apostolsku obnovu /80/. Nakon razdoblja saborске obnove i poslije prilagodbe zakona i ustrojstava sada je ušao u novi povjesni trenutak.

Održavanje IX. Redovite Opće Skupštine Sinode zgodna je prigoda, da se izvrši *vedro rasuđivanje sadašnjega stanja*, da posvećeni život dobije od crkvenih pastira, sabranih na skupštini, potrebnu pomoć, da zadrži životni i djelatni polet i da mogne s pouzdanjem stupiti u budućnost.

Položaj posvećenoga života nije posvuda isti. Treba iznijeti neke točke, koje se tiču stanja, da se istaknu svjetla i sjene koje se u tom položaju nalaze; na taj se način može potaknuti na vedro i odvažno razmišljanje, koje treba da svima pomogne da nadvladaju smetnje i da odgovore novim izazovima, vjerni svojoj vlastitoj istovjetnosti.

26. Utvrđivanje pravoga stanja posvećenoga života u posljednjim desetljećima treba obaviti u svjetlu velikih načela o obnovi i prilagodbi, koje je predložilo učiteljstvo Sabora, osobito u dekretu »*Perfectae caritatis*« bbr. 2-4. Tim dekretom drugi Vatikanski Sabor potaknuo je, da se započne obnova života i zakona ustanova. Premda nije lako obaviti opći ispit o vjernosti tim načelima, ipak se može potvrditi, da je posvećeni život posljednjih desetljeća postigao bitne napretke, koje treba smatrati plodom dugotrajnih napora, i to molitve, zalaganja, zajedničarskih razgovora i ostalih prihvaćenih zadaća.

Među vrednote koje, izgleda, da su čvrsto stečene, treba u glavnim crtama ubrojiti:

a) Jasniju svijest o evanđeoskim i bogoslovskim temeljima posvećenoga života, to jest o njegovu *kristološkom*, *pneumatološkom* i *crkvenom* značenju. Iz toga proistječe bogoslovska obnova posvećenoga života, počevši od svetopisamskih temelja posvete i evanđeoskih savjeta; a to je potrebno, da se izvede djelotvorna životna obnova i točnije rasuđivanje vrednota. Zatim se bolje osobno shvaća potreba marljiva pohađanja Božje Riječi, božanskog čitanja, šutnje, da se život bolje preda molitvama i molitvenom motrenju. Te vrednote primjenjuju se u uvodnom i trajnom odgoju i obrazovanju za posvećeni život.

b) Punije *shvaćanje i slavljenje bogoslužja*, prema crkvenoj bogoslužnoj obnovi, koja je najveći dio ustanova dovela do većeg vrednovanja zajedničkog slavljenja Euharistije i Časoslova, kao bitnih trenutaka zajedničarskog života.

c) Veće *otvaranje osjećaju zajedničarskog života*, s njegovim evanđeoskim zahtjevima i oblicima pravog duhovnog i bratskog zajedništva. To je dovelo do toga, da se više vrednuju osobe nego ustrojstva, da se pazi na potrebe pojedinih članova zajednice, da se

shvati značenje osobnog zalaganja i zajedničke odgovornosti; dovelo je do uzajamnog zajedništva, koje se sastoji od savršenijih međuosobnih, jednostavnijih i vjerodostojnijih odnosa.

d) Veća svijest *karizmatiskog vidika* života i djela vlastite ustanove zajedno s proučavanjem i novim pronalaženjem, kako karizme osnutka, tako i njezinih izvora, a i njezine duhovnosti i poslanja, više prema prvobitnom duhu i prilagodbi crkvenim potrebama.

e) Veća *crkvenost posvećenoga života*, koji se izražava kao velikodušnja apostolska nazočnost. Ta nazočnost proizlazi iz ponovno otkrivenog crkvenog osjećanja osnovatelja i osnovateljica, a i iz napredovanja novih odnosa zajedništva i suradnje s klericima i laicima.

f) U posljednjim desetljećjima bilo je nekih znakova Božje nazočnosti, to jest istinskih primjera svetosti i apostolata s izvanrednim svjedočenjem ljubavi prema potrebnijoj braći. Kao sjajan znak naših vremena treba također smatrati i *vrhunsko svjedočanstvo mučeništva*, koje su pružili redovnici i redovnice, koji su radi svoga predanja Kristu i braći podnijeli smrt.

NOVE VREDNOTE I NOVI VIDICI POSVEĆENOGA ŽIVOTA

27. Pogledamo li put kojim je Crkva išla prošlih desetljeća, mogu se zamijetiti neke nove težnje, s obzirom na one predašnje, posvećenoga života, a to su zaista »nove stvari« u današnjim vremenima Crkve. Među tim novim vrednotama i vidicima pravo je priznati neke važnije čimbenike:

a) Napretkom *bogoslovlja o mjesnoj Crkvi* po kojem je posvećeni život postao svjesniji svoje pripadnosti otajstvu opće Crkve, koja je nazočna u mjesnoj Crkvi, dozrijevaju i novi odnosi nazočnosti i zajedništva članova, i na taj se način postiže veće su-

djelovanje i svijest pripadnosti biskupijskoj obitelji, a i djelatnije i vrsnije uklapanje u pastoralni život.

b) Zadnjih desetljeća poraslo je *općenje i suradnja među raznim ustanovama posvećenoga života i društvima apostolskog života*. To treba pripisati zaslugi podesnih međunarodnih, narodnih, krajevnih i biskupijskih tijela, a i boljem shvaćanju osjećaja zajedništva u karizmana osnovatelja. Takva suradnja očituje se i u posebnim duhovnim i pastoralnim pothvatima, ne isključujući ni međukongregacijski odgoj i obrazovanje, koje se mora uskladiti sa smjernicama, koje je proglasila Sveta Stolica, da bi bilo vjerodostojno i pozitivno tako, da pogoduje zajedništvu istog crkvenog poziva na posvećeni život, utemeljen na stvarnoj istovjetnosti u vlastitoj ustanovi /81/.

c) Važan je *porast i raširenost posvećenoga života u mladim Crkvama i u zemljama istočne Evrope*, bilo kao širenje karizmi starijeg vremena, bilo, kao u nekim krajevima, cvatuća obnova urođedničkih ustanova, s posebnom preporukom posvećenoga života kao služenja mjesnoj Crkvi.

d) Novi *društveni osjećaj prema potlačenima i isključenima iz društvenog života*, a i pozornost posvećena narodnim manjinama i novim siromasima današnjeg društva, doveli su do novih nazočnosti i apostolskih i misionarskih nastojanja u novim poljima i područjima apostolata. To treba smatrati djelotvornim odgovorom *zahtjevima evanđeoske ljubavi i pravde*, provođenjem u djelo karizama ustanovljenja i kao želju nazočnosti Crkve koja djeluje među »najmanjima«, s kojima se sam Krist poistovjećuje (usp. Mt 25, 35-40).

NEGATIVNI VIDICI

28. Istraga stvari, koja iznosi na vidjelo svjetla i sjene, ne može zanemariti pitanja, koja su još otvorena, a preko kojih se ne može prijeći šutke u pripravi i u održavanju Sinode.

a) U nekim ustanovama ili u nekim krajevima pokazali su se *neki znakovi zbrke*, u osobama i skupinama, zbog promjena uvedenih u tekstove konstitucija i u zbiljski život, a za koje se u prošlim vremenima nije znalo. Ima mnogo takvih koji priznaju nedostatak ravnoteže među raznim vidicima posvećenoga života, u načinu življenja koji bi bio prava obnova duhovnih vrednota, napose što se tiče bogoslužja, molitve, asceze, poslušnosti, siromaštva, zajedničkog života, velikodušnog apostolskog predanja.

b) U nekim poljima posvećenoga života kako muškaraca tako i žena pokazuju se *znakovi i izražaji individualizma i posvjetoavljenja (sekularizma)*, koji se protive značenju posvete i težnji za savršenstvom. Neko izjednačenje ponašanja i načina duhovnog i zajedničkog života dovelo je do slabljenja u zbiljskom prihvaćanju vlastite karizme i djela, na štetu javnog svjedočenja posvećenoga života u društvu.

c) U nekim slučajevima, nažalost, zamijećeni su trenutci napetosti sa hijerarhijom i očitovanja *neslaganja u nauku i djelovanju* protiv vlasti, učiteljstva Apostolske Stolice i biskupa, ili u odnosu na bogoslužnu djelatnost, kršeći na taj način crkvenu značajku posvećenoga života, nužno zajedništvo s crkvenim pastirima i podložnost njima.

d) U nekim narodima posebno je težak problem zvanja. Primjećuje se ubrzano smanjenje osoba, i zbog toga napuštanje djela, *a to dovodi u pogibelj opstojnost nekih ustanova*. Radi se o stanju s kojim se treba suočiti trijezno i razborito zbog mnogih problema, koji iz toga nastaju na osobnom i pastoralnom polju. Nekada se kod mladih zamjećuje nedostatak oduševljenja za današnje oblike posvećenoga života, dok sami traže povratak na predaju ili nove, jednostavnije oblike u služenju mjesne Crkve.

Pred tim stvarnim problemima nužno je istražiti uzroke i iznijeti prikladne lijekove.

POTREBA NADVLADAVANJA NEDOREČENOSTI I IZAZOVA DANAŠNJEGA DRUŠTVA

29. Iako prikaz pozitivnih i negativnih čimbenika može izgledati proturječan, ipak on odgovara stvarnosti općeg stanja posvećenoga života, a djelomično ovisi o novim okolnostima, koje su nastale u društvu, od njihovih pozitivnih vidika koji su puni nedorečenosti. Evo nekih primjera:

a) Obožavanje slobode, pokreti za ljudska prava, ostvarivanje demokratizacije na svim razinama utjecali su i na posvećeni život. S jedne strane istaknuta je više ljudska osoba kao središte društvenog života, a s druge strane to je dovelo do podupiranja individualizma i do omalovažavanja crkvene vlasti i stega.

b) Pokreti za političko i društveno osamostaljenje i svijest ekonomskih razlika između siromašnih i bogatih, koja iz toga proizlazi, a i ugnjetavačka ekonomska ustrojstva, bilo tamo gdje vlada kapitalizam, bilo tamo gdje je totalitarni državni poredak: sve je to u nekim krajevima duboko izoštrilo osjećaj posvećenoga života, da je svoja zalaganja usmjerio prvotno u korist siromaha, polazeći od proučavanja stvarnosti i od zbiljskog društvenog stanja. No ipak, to zalaganje nije se uvijek provodilo s nužnim evanđeoskim rasuđivanjem; dapače, proučavanje stvarnosti i društveno zalaganje uzimali su se katkada kao ključ tumačenja naravi posvećenoga života i njegova apostolskog služenja u Crkvi i u svijetu.

c) Pojavak novih kultura i svijest mjesnih Crkava da se ukorijene u kulturu svoga naroda pogodovali su u traženju oblika posvećenoga života, koji su bliži starim vrednotama vlastitog naroda. Postoji sklonost prema siromašnijim staležima i prema urođeničkim kulturama i zajednicama, koje su često isključene iz društvenog života, da bi Evanđelje postalo istinskije nazočno, osobito u vrijeme, kada u mladim Crkvama na poseban način obiluju zvanja. S druge strane,

procvat zvanja u, kako vele, narodima »trećega svijeta« s velikom crkvenom životnošću, i nedostatak zvanja u raznim krajevima »prvoga svijeta« učinilo je, da su neke ustanove tražile urođenička zvanja, išćupavši ih iz njihova vlastitog okoliša života i apostolata, često na štetu prikladnog i uspješnog odgoja i obrazovanja.

d) Promaknuće žene imalo je značajan odjek u ženskom posvećenom životu osobito u nekim zemljama, bilo zbog nazočnosti posvećene žene koja više odgovara njezinu dostojanstvu i zadaći, bilo zbog šireg uključenja sa svojim svojstvima u crkveni život i poslanje. Ali naopako tumačenje feminizma dovelo je nekada dotle, da se zahtijevaju prava sudjelovanja u crkvenom životu na načine, koji se ne mogu složiti s njezinim hijerarhijskim sastavom prema Kristovoj volji.

e) Rastuće obesvećenje života i njegovih ustrojstava, materijalizam i životno bezboštvo koji vladaju u mnogim zemljama, izopačena upotreba sredstava društvenog priopćivanja, slabljenje vjere, raspad obitelji: sve to negativno utječe na posvećeni život. Posvećene osobe često osjećaju da su uronjene u svijet, koji se protivi njihovim uzorima. Osjećaju da moraju dati pozitivan i evanđeoski odgovor zakonitim zahtjevima suvremenog svijeta; no ipak, moraju se osobno i društveno *odupirati zlu, koje je prisutno u ovom svijetu, i ne dati da ih zlo pobijedi*. Oni su, naime, svjedoci Evanđelja i pobjedničkog Gospodinova križa, a to su jedina prikladna sredstva za preobrazbu svijeta i njegovih ustrojstava. Jedno od najmučnijih današnjih pitanja u posvećenom životu jest suočenje sa sudarom današnjeg vremena i »postmoderne« društvene kulture, koja se duboko protivi evanđeoskim vrednotama. Dok se to čini, ne smije se gubiti žar vlastite posvete, nego se iz nje mora crpsti sama *spособnost odgovaranja na evanđeoski*, to jest, *proročki način*, koji se očituje pozivom na obraćenje. Dana-

šnjem svijetu trebaju navjesticitelj blagovijesti Božje ljubavi, a i glasnici svijeta koji nas nadilazi i nad-naravnih istina; a to se može učiniti odlučnim svjedočenjem eshatološkog smisla života, kulture, rada, zalaganja za dobrobit braće, pružajući ovom svijetu duh blaženstava i karizme Duha, koji vodi povijest sve do kraljevstva.

f) Traženje religioznosti i svijeta koji nas nadilazi, želja za Bogom, potreba šutnje i molitve, a što se sve zamjećuje kod mladih, i što se sve crpi u nekoj nejasnoj religioznosti ili svršava pristupom raznim sljedbama: sve to izaziva posvećene osobe da pruže za naš svijet krepak odgovor duhovnosti, koja treba da bude uistinu evanđeoska i crkvena. Velike duhovne predaje posvećenoga života, napose monaškog i molitveno motrilačkog života, sa prikladnim pastoralnim djelom kršćanske duhovnosti moći će pružiti dragocjen doprinos za obnovu društva. Duhovni život laika, osobito u nekim crkvenim pokretima i društvima, poticaj je obnovi posvećenoga života u njegovim svojstvenim vrednotama.

g) Danas se od karizmi posvećenoga života traži razjašnjenje da izraze nova zalaganja i rješenja Kristove ljubavi po primjerima osnovatelja, da *izađu ususret novim i starim siromaštvima našega svijeta*. Potrebna povlaštena ljubav prema siromasima, prema uputama učiteljstva, stalno potiče posvećene osobe na obnovljena zalaganja u polju ljubavi i pravde. Novi siromasi postavljaju pitanja i izazivaju današnji posvećeni život, a njima treba pribrojiti i mnoge mlade, izgubljene i razočarane suvremenom kulturom ili urođene u siromaštvo bez nade, a koji pripadaju mnogim zemljama »trećega svijeta«. I njima je potreban odgoj, nazočnost, vodstvo, razgovor i zajedništvo, da žive novom kulturom života i da s nadom gledaju u budućnost.

RAZNOLIKOST ZEMLJOPISNIH I KULTURNIH PRILIKA

30. Posvećeni život ne nalazi se svagdje u istom položaju. Taj naime život u svojem iskustvu i u svojim apostolskim zalaganjima ovisi od samog stanja Crkve i od društvenih i kulturnih prilika. Ne želeći na iscrpan način opisivati prilike, koje su veoma različite u zemljopisnim i kulturnim prostorima, potrebno je ipak istaknuti neke probleme i nepromjenljive vrednote koje zahtijevaju da ih Sinoda provjeri.

a) Neke zapadne zemlje suočuju se s teškim problemima. S velikim se tjeskobama zamjećuje praznina, koja je nastala odlaskom onih, koji su napustili posvećeni život, a koju ne ispunjavaju nova zvanja. Traže se novo ustrojstvo djela i novi način nazočnosti tamo, gdje zbog povećanog područstvoljavanja neka djela prelaze sve više u potpunu ili djelomičnu ovisnost od države. To prisiljava mnoge ustanove da pokušaju nove puteve s obzirom na organizaciju djela, da traže suradnju laika, da prošire apostolat na pastoralnom i misijskom polju sa novim nazočnostima i apostolskim iskustvima. U tom sklopu rastao je uvijek sve više smisao za zajedničko sudjelovanje u pitanjima i nastojanjima u obnovljenoj suradnji, da se zajedno suoči s problemima i da se rasude zbiljska rješenja uz pomoć međunarodnih i narodnih tijela zajedništva i suradnje među raznim ustanovama.

b) Posebnu pozornost zaslužuje nadobudna obnova posvećenoga života u nekim zemljama evropskog istoka, koje su izašle iz komunističkog totalitarizma, ali još nisu stigle do trajne političke, ekonomske i društvene ravnoteže. U mnogim od tih zemalja riječ je o pravoj obnovi posvećenoga života. Nova zvanja uklapaju se u redovničke zajednice, koje su dugo ostale vjerne, a svoju su vjernost katkada platile mučeništvom. Postoji međutim potreba dubljeg bogoslovskeg istraživanja i crkvene obnove u traženju novih načina,

koji mogu zajedničarski život i apostolsko zalaganje, u slozi s biskupima, spojiti s posebnim poslanjem, da se pridonesu obnovi života i društvenog suživota. U zemljama u kojima su braća drugih kršćanskih Crkava većina, očekuje se i od posvećenoga života nuždan doprinos u području ekumenskog djela, vodeći računa o bogatstvima istočnjačkog monaštva.

c) Posvećeni život ima posebnu važnost u mladim Crkvama /82/, iako su prilike raznovrsne. Unutar vlastite kulture i mjesnih Crkava pojavljuju se nove ustanove. Očito je da je riječ o nadobudnom procvatu koji treba njegovati i brinuti se za nj, da bi nova iskustva rasla u zrelosti života i djela i da se tako otvore općoj Crkvi, a što je vlastitost posvećenoga života. Jedan od temeljnih problema koji danas nastaje je ovaj: odgovarajuća ravnoteža između istovjetnosti posvete i vlastite kulture. Tamo gdje opstojе razne stare religije, postavlja se pitanje ukulturenja, kako vele, Navještaj Evandjelja, bogoslužno slavljenje i življenje velikih vrednota duhovnosti prema vlastitim ascetskim predajama morat će pronaći način, kako da njeguju međureligijski razgovor, čuvajući katoličku istovjetnost.

d) Konačno, mnogi redovnici i redovnice u nekim zemljama žive još i danas u nesretnim političkim prilikama zbog stvarnog nedostatka prave slobode stvaranja zajednice, da javno ispovijedaju svoju vjeroispovijest i posvećeni život, i da ispunjavaju apostolske dužnosti za Crkvu i društvo. Tu braću i sestre ne smije se nikako zaboravljati u molitvi i u bratskoj pomoći prigodom pripreme i održavanja Sinode.

PUT OBNOVE TREBA NASTAVITI

31. Jedan od temeljnih današnjih zahtjeva u Crkvi je poziv na neprekidnu duhovnu obnovu posvećenoga života, svraćajući pozornost na neka posebna područja:

a) Obnova, koja je još nesavršena, podsjeća sve, da je posveta sa svojim evanđeoskim zahtjevima ljubavi prema Kristu, a i nasljedovanja njegova života i predanja za kraljevstvo, *uvijek u hodu* i mora uvijek težiti za svetošću, koja je vlastita zvanju. Članovi ustanova posvećenoga života pozivaju se, da zahvaljuju za primljeni dar, u stavu neprekidnog »obraćanja« prema poticaju sv. Pavla: »Zaklinjem vas, braćo, milosrđem Božjim, da prinesete sebe kao žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu (...). Nemojte se prilagođivati ovomu svijetu! Naprotiv, preobličavajte se obnovom svoga uma, da možete uočavati što je volja Božja i što je dobro, ugodno i savršeno« (*Rim 12, 1-2*).

b) Posveta i javno zavjetovanje čistoće, siromaštva i poslušnosti traže *odgovarajući oblik života*, koji je vjerodostojan u svojim nadnaravnim poticajima, istinit u svojim ascetskim zahtjevima, bogat u raznim nadopunjujućim vidicima, koji se živi unutar zajednica, poštujući nužno zajedništvo i takmičenje. Svjedočanstvo kojim se javno pokazuje narav i djelatnost posvećenih osoba uključuje znak redovničke odjeće prema propisima Crkve i pojedinih ustanova.

c) Veća svijest, koju priznaju svi, s obzirom na izvornost učiteljstva Sabora, dovela je do većeg upoznavanja karizama osnivačelja. Ta svijest mora prijeći u duhovna zalaganja i djelatnu nazočnost tako, da se *duh osnivačelja i baština* vlastite ustanove ispune živim i djelotvornim djelima za dobrobit Crkve. Prema tome, treba se kloniti teoretskih i praktičnih tumačenja, koja se protive izvornom duhu same karizme.

d) Obnova posvećenoga života ostvaruje se *produbljivanjem zajedništva i crkvenog služenja* prema vlastitoj karizmi i novim potrebama Crkve i svijeta. Zajedništvo s Vrhovnim Prvosvećenikom i s biskupima jamstvo je nepatvorenosti tako, da svi mogu djelatno i odgovorno sudjelovati u mnogostrukim pothvatima opće Crkve i krajevnih Crkava.

e) U tom neprekidnom tijeku posvećenoga života posebnu zadaću ima *služenje vlasti*: to jest skup-

štine pojedinih ustanova, poglavari, koji moraju biti nadahnitelji duhovne i apostolske obnove, pojedine zajednice. No ne smije se prešutjeti potreba neotklonivog zalaganja svakog pojedinog člana, da živi svoje zvanje i posvetu, a i njegove osobne i neotklonive odgovornosti da u svima podupire vjernost vlastitoj karizmi. Bitno mjerilo morat će biti vjernost vlastitim konstitucijama, koje je Crkva odobrila. To će biti stjecište i ravnalo povezanosti s vlastitom karizmom.

NEKI PROBLEMI KOJE TREBA NAJPRIJE RIJEŠITI

32. Uz nuždan tijek neprekidne obnove nastaju danas razni problemi s kojima se treba suočiti unutar posvećenoga života. Navode se neki:

a) *Promicanje, odgoj i obrazovanje zvanja.* Ako budućnost zajednica ovisi od obnove i odgovarajućeg odgoja i obrazovanja članova, to ipak životnost posvećenoga života danas ovisi od promicanja zvanja, koje treba da prati molitva Gospodaru žetve i začetniku svih zvanja, a i od početnog i trajnog odgoja i obrazovanja pod bogoslovskim, čudorednim i duhovnim vidikom. S tim u vezi potrebno je spomenuti uputu »*Potissimum institutioni*«, koja na primjenljiv način sažima znanstvene temelje odgoja i obrazovanja, vidike koji zaslužuju posebnu pozornost, pedagoške poticaje, današnje posebne probleme i zahtjeve svakog slijedećeg stupnja u tijeku odgoja i obrazovanja. U to je uključen i trajan odgoj i obrazovanje, koji je veoma važan u duhovnoj obnovi posvećenih osoba. Zbog krhkosti, koja se danas zamjećuje u zvanjima, koja često nemaju korijena ni čvrste predaje, veoma je važno u odgoju i obrazovanju isticati temeljne ljudske vrednote, čvrstoću nadnaravnih poticaja, povezivanje odgojnih čimbenika, osjećajnu zrelost, postupno usvajanje evanđeoskog,

religioznog, karizmatiskog ponašanja, djelatno poistovjećivanje sa poviješću i životom ustanove /83/.

b) *Jedinstvo između posvete i poslanja*. Posvećeni život, osobito u ustanovama koje se predaju djelatnom apostolskom životu, traži danas potrebno »jedinstvo života«. Ono će morati dopustiti, da se žive uravnoteženo, bez napetosti i bez opsjena, sve bitne vrednote vlastitog života predana apostolatu, u skladu koji jamči cjelokupnost bitnih čimbenika, to jest posvetu i poslanje, zajedničke čimbenike posvećenoga života i vlastitu karizmu; osobnu odgovornost, zajedništvo i poslušnost; pripadnost općoj Crkvi i služenje u krajevnoj Crkvi. Stožer toga jedinstva, da se u vlastitom zvanju ispuni volja Božja, ostaje uvijek uredan i svoj-ski duhovni život, koji usklađuje bogoslužje i osobnu molitvu, ascezu i odgovarajuću upotrebu sredstava potrebnih za život i apostolat, zajedničarski život i apostolsko zalaganje, bez štete za jednu ili za drugu zadaću. Takvo jedinstvo traži dubok bogoslovski život utemeljen na molitvenom motrenju, sa snažnim prijanjanjem uz vlastiti uzor, i ustrajnu i iskrenu vježbu osobne i zajedničarske rasudbe, pomoću starih ili podanašnjjenih oblika asceze i bratske opomene.

c) *Ukulturenje*. Ukulturenje posvećenoga života danas je također jedan temeljni izazov. Ono se povezuje s današnjim razmišljanjem Crkve i sa sve značajnijom nazočnošću urođeničkog posvećenog života u mladim Crkvama. Redovnici i redovnice i članovi drugih ustanova bili su oduvijek promicatelji istinskih vrednota, koje pripadaju narodima i koje se uključuju u bogatstva evanđeoske religije. Danas treba biti svijestan promjene koja se je zbila. Jer, dok je u prošlim vremenima »prvi svijet« širio bitne vrednote i način života, sada pak prvu ulogu imaju nova zvanja mladih Crkava, koja traže da utjelove i da prenesu svoje vrednote. Razgovor i uzajamna izmjena darova unutar katolištva Crkve /84/ potrebni su, da u crkvenom zajedništvu i jedinstvu zablistaju prava

bogatstva. Tako se razne karizme ukorjenjuju u razne zemljopisne i kulturne okolnosti sa nadom u novi procvat oblika i vrednota u posvećenom životu. U toj stvari pružaju smjernice Ivana Pavla II. u enciklici »*Redemptoris missio*« (»*Otkupiteljevo poslanje*«) jasan i čvrst nauk /85/.

33. Održavanje Sinode pruža svim članovima Crkve, a napose samim ustanovama posvećenoga života prigodu, da nanovo razmisle o svojoj obnovi na pragu trećeg tisućljeća, pred izazovima i prigodama sadašnjeg vremena. Živahno zajedništvo s osnivačeljima vuče na najveću velikodušnost u nasljedovanju Krista i u služenju Njemu, u skladu s općim apostolskim poslanjem i prema »nekoj sili istinske novosti u duhovnom životu Crkve i posebne djelatne poduzetnosti« /86/, koja je svojstvena svakoj istinskoj karizmi. Kad bi osnivačelji živjeli danas, ne bi se oglušili pozivu Crkve na obnovu poleta evanđeoskog života, duboke duhovnosti i velikodušne nazočnosti u novom naviještanju blagovijesti.

PITANJA KOJA SE ODNOSU NA DRUGI DIO

- P.12. *Po vašem mišljenju, u kojoj je mjeri ostvarena obnova posvećenoga života, koju je predvidio drugi Vatikanski Sabor i koji su bili važniji plodovi? Koji su pozitivni sastojci te obnove i koji su negativni vidici i njihovi uzroci?*
- P.13. *Koji su zbiljski putovi za promicanje odlučne duhovne i apostolske obnove posvećenoga života, čuvajući potrebno »jedinstvo između posvete i poslanja«? Koji su to izazovi društva, koji traže primjeren odgovor?*
- P.14. *Problem zvanja postaje goruć u nekim narodima. Koji su izvanjski i unutrašnji uzroci, koji se nalaze u temelju smanjenja zvanja i njihove ustrajnosti? Koji su problemi i rješenja, koja pruža promicanje zvanja?*
- P.15. *Koje su mogućnosti i problemi koji se danas postavljaju s obzirom na početni, trajni i, kako kažu, »međukongregacijski« odgoj i obrazovanje?*
- P.16. *Koji vidici zaslužuju da ih se istakne na polju ukulturenja posvećenoga života? Koje su to neprolazne vrednote i kako je moguće obogatiti kulture?*
- P.17. *Kako se treba suočiti s problemima, koji potječu od brojčanog smanjenja zajednica i iz napuštenih djela, osobito onih, koja imaju veliko značenje u polju odgoja i u zdravstvenoj skrbi? Kako se treba ponašati u slučaju prestanka neke ustanove ili njezina teškog životarenja?*

TREĆI DIO

ZADAĆA POSVEĆENOGA ŽIVOTA

I. POSVEĆENI ŽIVOT U CRKVI ZAJEDNIŠTVU

34. »Nauk o Crkvi kao o zajedništvu ima u ispravama Sabora središnje i temeljno mjesto« /87/. To je središnja misao, koju je Crkva o sebi ponovno istaknula u drugom Vatikanskom Saboru kao što to doziva u pamet Izvanredna Sinoda održana godine 1985 o dvadesetoj godišnjici završetka Sabora. Održavanje slijedeće Sinode mora osvijetliti nazočnost i poslanje posvećenoga života unutar živog usklađenog zajedništva Crkve, koja je obilježena istovremenom nazočnošću, raznolikošću i nadopunljivošću zvanja i životnih okolnosti, služenja, karizama i odgovornosti. Tako ustanove posvećenoga života i družbe apostolskog života i pojedini članovi mogu izraziti živo usklađeno zajedništvo s čitavim tijelom i pružiti svoj karizmatški doprinos.

Crkvena značajka posvećenoga života

35. Već je drugi Vatikanski Sabor osvijetlio crkveni smisao posvećenoga života, to jest njegovu pripadnost crkvenom otajstvu i zadaći. U otajstvu Crkve zajedništva »redovnički život je poseban način sudjelovanja u *sakramentalnoj* naravi Božjega naroda« /88/. S obzirom na crkvenu zadaću, posvećeni život pruža, za dobrobit Evanđelja, svu milost svojih darova, svog evanđeoskog svjedočenja i svog apostolata.

Tako drugi Vatikanski Sabor tvrdi: »Kako pak evanđeoski savjeti, po ljubavi kojoj vode, na poseban način povezuju svoje sljedbenike s Crkvom i njezinim otajstvom, njihov duhovni život mora također biti posvećen dobru cijele Crkve. Odatle nastaje dužnost redovnika da radi prema silama i vrsti svoga zvanja,

bilo molitvom, bilo radišnim djelima, da se ukorijeni i ojača Kristovo kraljevstvo u dušama i da se širi na sve strane. Stoga Crkva brani i podupire posebnu značajku različitih redovničkih ustanova« /89/.

U dekretu »*Perfectae caritatis*« često se ističe dužnost ustanova da sudjeluju u životu Crkve, u svim njezinim pothvatima, u raznim njezinim poljima, kao što su na primjer svetopisamsko, bogoslužno, dogmat-sko, pastoralno, ekumensko, misijsko i društveno /90/. Zato svijest pripadnosti crkvenom zajedništvu i služenju mora prožimati zvanje, odgoj i obrazovanje i sav život posvećenih osoba, u raznolikosti njihova molitveno motrilačkog i apostolskog služenja, kako to propisuje sam dekret /91/.

Crkvena značajka posvećenoga života i njegova pripojena pitanja o zajedništvu pružili su građu ispravi »*Mutuae relationes*« (»*Uzajamni odnosi*«) na bogoslovskoj i životno djelatnoj razini. U njoj izložen nauk i odredbe ostaju na snazi, premda se danas, s obzirom na promatranje Crkve ukoliko je ona zajedništvo i poslanje, kako je to izložila pobudnica »*Christifideles laici*« (»*Vjernici laici*«), osjeća potreba, da se uzajamni odnosi prošire i s laicima.

Potrebno je da redovnici, redovnice i druge posvećene osobe razvijaju i očituju nepatvoreni crkveni osjećaj ne samo osjećajući *sa Crkvom i u Crkvi*, nego da također *osjećaju Crkvu*, poistovećujući se s njom u potpunom zajedništvu s njezinim naukom, njezinim pastirima, s njezinim vjernicima, s njezinom zadaćom u svijetu /92/. Na taj će način oni biti »stručnjaci zajedništva«, svjedoci i tvorci onog željkovanog zajedništva u kojem se sastoji vrhunac ljudske povijesti, prema Bogu. Oni će sve to postići snagom onog zajedništva života, molitve i apostolata, po kojima su oni usred Božjeg naroda znakovi bratskog zajedništva /93/.

Zajedništvo i poslušnost Vrhovnom Prvosvećeniku i biskupima

36. Crkvena značajka posvećenoga života izražava se i ostvaruje posebnom vezom s Petrovim služenjem, koja se mora pokazati u odnosu ljubećeg i poslušnog zajedništva s Vrhovnim Prvosvećenikom, koji je »trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika« /94/. »Budući da su ustanove posvećenoga života na poseban način određene da služe Bogu i cijeloj Crkvi, zbog posebna su razloga podložne njezinoj vrhovnoj vlasti. Pojedini članovi treba da se pokoravaju Vrhovnom Prvosvećeniku, kao svojem najvišem poglavaru, i zbog svete veze poslušnosti« /95/.

Snagom ove posebne veze, »da bi se bolje osiguralo dobro ustanova i potrebe apostolata, Vrhovni Prvosvećenik, zbog svoga prvenstva nad općom Crkvom, a imajući na umu zajedničku korist, može ustanove posvećenoga života izuzeti od vlasti mjesnih ordinarija i podložiti sebi samom ili drugoj crkvenoj vlasti« /96/. Posebna veza sa Svetim Ocem mora se provesti *u dubokom duhovnom zajedništvu s njegovom osobom*, u poučljivosti njegovu učiteljstvu, potpunoj raspoloživosti njegovim smjernicama i velikodušnoj suradnji s njegovim služenjem Pastira opće Crkve, koje vrši po mjerodavnim uredima Apostolske Stolice /97/.

Nedavno je Sveta Stolica naglasila važnost opće značajke posvećenoga života u nauku o Crkvi kao zajedništvu i njegova temelja *u svojem odnosu prema Petrovu služenju*: »U sklopu Crkve shvaćene kao zajedništva, treba razmotriti i mnogovrsne ustanove i družbe, plod karizama posvećenoga života i apostolskog života, kojima Duh Sveti obogaćuje otajstveno Kristovo Tijelo: koje, premda ne pripadaju hijerarhijskom sastavu Crkve, pripadaju ipak njezinu životu i njezinoj svetosti. Zbog svoje iznadbiskupijske značaj-

ke ukorijenjene u Petrovu služenju, sve te crkvene stvarnosti jesu također čimbenici u služenju zajedništva između raznih krajevnih Crkava« /98/.

37. Članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života »izvršujući po svome osobitom načinu života dužnost prema Crkvi, moraju u skladu s kanonskim zakonima iskazivati poštovanje i poslušnost biskupima, zbog njihove pastirske vlasti u krajevnim Crkvama i zbog potrebnog jedinstva i sloge u apostolskom radu« /99/. Takav odnos pretpostavlja s jedne strane pravednu samosvojnost ustanova, koju sami ordinariji moraju čuvati i štititi /100/, a s druge strane podložnost biskupskoj vlasti, osobito u stvarima koje se tiču nauka vjere /101/, dušobrižništva, vršenja bogoštovlja i drugih apostolskih djela, po pravnoj odredbi /102/.

Biskupsko služenje ima i posebne dužnosti s obzirom na unapređivanje posvećenoga života: »Biskupima, kao onima koji su mjerodavni učitelji i voditelji savršenstva za sve članove biskupije pripada (...) da čuvaju vjernost prema redovničkom zvanju u duhu svake pojedine ustanove. U vršenju te pastoralne zadaće biskupi će se brinuti za promicanje odnosa sa redovničkim poglavarima (...). Neka biskupi zajedno sa svojim klerom budu osvjedočeni pobornici posvećenoga života, branitelji redovničkih obitelji, odgojitelji zvanja, djelotvorni skrbnici vlastite naravi svake redovničke obitelji bilo na duhovnom polju, bilo na apostolskom polju« /103/.

Tijela za usklađivanje

38. Za njegu zajedništva među ustanovama posvećenoga života i družbama apostolskog života i uspostavu prikladnih veza i suradnje s biskupskim konferencijama, a i s pojedinim biskupima, veoma su važna neka tijela za usklađivanje (organi koordinacije).

Među tijelima za usklađivanje u prvom redu treba spomenuti konferencije, saveze ili vijeća viših poglavara, bilo međunarodna, bilo krajevna ili narodna. Njihova je zadaća da podupiru vlastitu svrhu pojedinih ustanova, poštujući uvijek samosvojnost, značajku i duh, koji su svakoj vlastiti, i da promiču djelotvorniju suradnju za dobrobit Crkve. Takve konferencije i vijeća osniva Apostolska Stolica, koja također potvrđuje pravilnik /104/.

Od iskrenog i uzornog osjećanja hijerarhijskog zajedništva takvih konferencija i vijeća s dotičnim biskupskim konferencijama i s pojedinim biskupima mnogo ovisi ne samo rješavanje zajedničkih problema, nego i uzorna suradnja sviju za opće crkveno dobro.

Posvećeni život u mjesnoj Crkvi

39. Poslušnost Rimskom Prvosvećeniku jasno očituje opću značajku posvećenoga života. Potrebna podložnost biskupima i predanje apostolskom služenju krajevnih Crkava ostvaruje apostolsko svjedočenje i služenje usred Božjeg naroda. »Krajevna Crkva je onaj povjesni prostor u kojem se neko zvanje zaista izražava i odjelotvoruje u svojem apostolskom zalaganju; tu se u stvari, u granicama jedne određene kulture naviješta i prihvaća Evanđelje« /105/. S druge strane, nazočnost karizama posvećenoga života u krajevnoj Crkvi pomaže sve, klerike i laike, da se otvore općoj i misijskoj zadaći Crkve, i čini, da su krajevne Crkve, također zbog ove nazočnosti darova Duha, slike opće Crkve.

Ivan Pavao II. već je na početku svoje papinske službe sretno izrazio taj odnos, govoreći vrhovnim poglavarima: »Vi ste svojim zvanjem za opću Crkvu po svojoj zadaći u određenoj mjesnoj Crkvi. Zato se vaše zvanje za opću Crkvu ostvaruje u sastavu mjesne Crkve. Treba sve učiniti, da se posvećeni život razvija

u pojedinim mjesnim Crkvama, da pridonosi njihovoj duhovnoj izgradnji i da tako bude njihova posebna snaga. Jedinstvo s općom Crkvom preko mjesne Crkve, eto, to je vaš put« /106/.

Saborski dekret »*Christus Dominus*« rasvijetlio je tu posebnu povezanost između posvećenoga života i krajevine Crkve. U njem se tvrdi, da redovnički svećenici pripadaju na određeni pravi način biskupijskom svećenstvu kao mudri suradnici biskupskog reda. Ostali članovi ustanova posvećenoga života, kako muškarci, tako i žene, pripadaju biskupijskoj obitelji i pružaju značajan doprinos hijerarhiji /107/.

40. Što se tiče živog središnjeg uvrštenja posvećenoga života u krajevinu Crkvu potrebno je razmotriti ono što preporučuje dekret »*Christus Dominus*« i sjetiti se smjernica isprave »*Mutuae relationes*« i današnjih, već prije spomenutih, kanonskih odredaba. Među tim preporukama treba spomenuti načelo poslušnosti crkvenim pastirima, vjernost značajki vlastite ustanove, a i potrebnu podložnost vlastitim poglavarima, koju i sami biskupi moraju preporučivati, zakonitu samosvojnost ustanova, usklađivanje i suradnja između klera i vjernika biskupije, odgovarajuće sudjelovanje redovnika u svećeničkim i pastoralnim vijećima /108/.

Skladna nazočnost posvećenoga života u iskustvu i u nacrtima krajevine Crkve pretpostavlja uzajamno poznavanje, poduprto proučavanjem bogoslovlja o krajevnoj Crkvi, djelatno zanimanje za njezin život, a i odgovarajuće poznavanje bogoslovlja i zadaće posvećenoga života s vrednovanjem njegovih raznih karizama i apostolskih službenja /109/.

Isprava »*Mutuae relationes*« dozivlje u sjećanje: »Neka se između biskupijskog klera i redovničkih zajednica njeguju obnovljeno bratstvo i povezanost suradnje (...). Neka se zato dade velika važnost svim tim sredstvima, pa iako su jednostavna i ne baš upravo

za to određena, a koja pomažu porast uzajamnog povjerenja, apostolske jednodušnosti i 'bratske sloge' (...), to će, ne samo osnažiti pravu svijest krajevne Crkve, nego će i svakoga poticati, da radosne duše pruža i prima usluge, da hrani nastojanje oko suradnje, a i da crkvenu zajednicu, u čiji je život ucijepljen, ljubi kao neku domovinu svoga zvanja« /110/.

Radi pastoralnih potreba, koje su navele mnoge ustanove da u biskupijama preuzmu župsko služenje, danas se na poseban način traži, da se osigura prikladna ravnoteža u njihovu životu, njihova posebna karizma, njihova duhovnost i stega; a to sve i na dobrobit cijele biskupije. Ali to nije dovoljno. Bilo bi veliko osiromašenje posvećenoga života, a i same krajevne Crkve, ograničiti njihovu nazočnost na župsko služenje, bez unapređivanja i primanja bogatstava vlastite duhovnosti i vlastitog karizmatskog služenja. To je nedavno potvrdio i Ivan Pavao II. govoreći redovnicima: »Svećenici, koji često pripadaju redovima i redovničkim kongregacijama, jesu duhovno bogatstvo za cjelokupno biskupijsko svećenstvo, kojem pružaju doprinos posebnih karizama i izvrsnih služenja potičući svojom nazočnošću krajevne Crkve da dublje proživljavaju svoju opću otvorenost« /111/. Isto tako i članovi drugih ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života moraju pružiti svoj vlastiti pastoralni doprinos prema vlastitoj karizmi i potrebama mjesne Crkve.

U zajedništvu s laicima

41. Kako je prije rečeno, među važnije plodove, koji su značajniji za sadašnji trenutak posvećenoga života, mora se ubrojiti dublje zajedništvo s vjernicima laicima na temelju obnovljenog nauka o Crkvi kao zajedništvu. To je razjašnjeno za vrijeme održavanja Sinode o laicima, a u pobudnici »*Christifideles laici*« (»*Vjernici laici*«) nalaze se neke značajne napomene.

Treba se sjetiti da je posvećeni život imao uvijek, osobito u nekim svojim oblicima, značajnu oznaku živoga dodira s narodom, osobito po pastoralnom služenju, i usmjeravao se je na služenje narodu. Novost odnosa prema laicima dolazi više iz obnovljenog iskustva zajedništva na temelju zajedničkog krsnog dostojanstva, općeg poziva na svetost, obnovljenog otkrivanja poziva sviju na novo navještanje blagovijesti i iz dublje pastoralne suradnje. Obnovljeno otkrivanje poziva i zadaće laika u Crkvi mora sa svoje strane pomoći da se izvornije živi *raznovrsna i upotpunjavajuća posebnost* s obzirom na posvećeni život.

Dapače, može se tvrditi, da samo bogoslovlje o Crkvi kao zajedništvu i poslanju, kako je izloženo u pobudnici »*Christifideles laici*«, može i mora rasvijetliti zvanje za posvećeni život i njegovu suvremenost u Crkvi i u svijetu. Jer, opširan opis sudjelovanja u svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj zadaći svih krštenika čeka svoj razvitak u razmišljanju i u posebnom iskustvu u području posvećenoga života /112/. Izjava, prema kojoj su svi pozvani na svetost /113/, potiče i posvećene osobe na vjeran odgovor vlastitom zvanju i na s tim povezanu pomoć svim krštenima, da mogu odgovoriti svojem pozivu. Sama svjetovna značajka laika sa svoje strane potsjeća, »da su svi članovi Crkve dionici njezine svjetovne značajke, ali različitim oblikom« /114/, i svjedoči i na svoj način doziva u pamet »značenje, koje zemaljske i vremenite stvarnosti imaju u spasonosnom Božjem naumu« /115/.

U svjetlu načela nadopunljivosti zvanja i karijama u Crkvi, ista pobudnica tvrdi: »Svećenici i redovnici moraju pomagati vjernike laike u njihovu odgoju i obrazovanju (...). Sa svoje strane, sami vjernici laici mogu i moraju pomagati svećenike i redovnike na njihovu duhovnom putu« /116/. Pravo je, dakle, da članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života, zbog toga uzajamnog pomaganja, ostanu otvoreni opravdanim očekivanjima laika u onome, što

se tiče posebnosti njihova života, a ta je svjedočenje i služenje usred Božjeg naroda.

Na temelju tih načela treba promicati raznovrsne i uzajamne odnose prema laicima u Crkvi. Danas opstojе mnoge cvatuće skupine laika, koji su pod raznim naslovima navezani na duhovnost i apostolski i misionarski rad raznih ustanova kao dionici iste duhovne obitelji (treći redovi, društva, dobrovoljačka služba, (...)). Tako se izražava zajedništvo između laika i redovnika u Crkvi: od redovnika po vlastitoj duhovnosti redovničke obitelji, od laika po proširenju životvornosti karizme u društvu. Ista načela moraju rasvijetljivati suradnju laika u apostolskim i društvenim djelima. Slično i nazočnost redovnika i redovnica u duhovnim i apostolskim pokretima i skupinama laika mora se razumijevati pod ovim bogoslovskim vidikom, čuvajući vlastitu pripadnost i stegu svake ustanove /117/.

II. POSVEĆENI ŽIVOT U POSLANJU CRKVE

Posvećeni život i novo naviještanje blagovijesti

42. Poziv na novo naviještanje blagovijesti danas je u središtu crkvena poslanja. On se tiče sviju: klerika, redovnika i laika. U nj treba založiti najbolje sile i najvaljanije rasporede rada slijedećih godina. njemu moraju pružiti svoju suradnju ustanove posvećenoga života i družbe apostolskog života, svaki prema svojoj karizmi i apostolskom služenju.

Najveća je, dakle, zadaća posvećenoga života u sadašnjem vremenu, da gorljivo i velikodušno surađuje u novom naviještanju blagovijesti. Oni koji su se već založili i prionuli uz Evandjelje, moraju se trsiti da današnji svijet upozna Evandjelje.

Redovnici i redovnice, koji su se potpuno predali Bogu za njegovo kraljevstvo, moraju na poseban način

biti prvi, da se prihvate zadaće naviještanja blagovijesti, služeći se za tu svrhu najboljim sposobnostima prema svojim vlastitim duhovnim i apostolskim karizmama, počinjući od prsnog zajedništva s Kristom. Neka se ne zaboravi, da »se apostolat svih redovnika sastoji prvotno u svjedočenju njihova posvećenoga života, koji su dužni njegovati molitvom i pokorom« /118/.

Članovi svjetovnih ustanova pozvani su, da prema vlastitom obliku posvete u svijetu pruže najbolje apostolske sile u služenju Kristu i njegovu kraljevstvu.

Novo naviještanje blagovijesti zahtijeva svjedočanstvo života u velikodušnijem zajedništvu s Kristom tako da bude novo u žaru karizme. Osim toga, zahtijeva duboku obnovu u navješčaju i u djelima, u savršenom crkvenom zajedništvu tako, da bude novo i u izražajima. Konačno, ono potiče i danas da se upotrijebi takva apostolska »radišna poduzetnost« /119/, koja je izvorno apostolsko stvaralaštvo, vlastito karizmama Duha tako, da bude novo u načinima postupanja. Ono prije svega traži nastojanje, da se Evanđelje, koje se propovijeda, živi, da se utjelovi u osobu i u zajedničarski život tako, da se navješčaj podržava samom snagom evanđeoskog svjedočenja. Posvećene osobe bit će utoliko navjestitelji blagovijesti, kao ozračeni nekim dodirom žara Kristove istine i ljubavi, ukoliko budu svojim životom svjedoci Evanđelja, koje ispovijedaju.

43. Prije svega treba spomenuti *poziv na novo naviještanje blagovijesti »ad gentes«* (narodima), koji je na izričiti način uputio Ivan Pavao II. u enciklici *»Redemptoris missio«* (*»Otkupiteljevo poslanje«*). Taj poziv tiče se svih ustanova, kako molitveno motrilačkog života, tako i apostolskog života, snagom njihova potpunog predanja crkvenom služenju, prema vlastitoj naravi i zadaći /120/. No ipak, Sveti Otac uputio je

hitniji poziv muškim i ženskim ustanovama, koje su zbog posebne karizme određene za poslanje /121/. Navještaj Krista traži, dakle, poslanje »ad gentes« (»narodima«). To poslanje još nije dovršeno u tolikim narodima, koji čekaju Evanđelje spasenja, ali i narodima, koji su ga već odavna primili. Za njih je potreban novi žar u nazočnosti i u djelima tako, da se blagovijest navijesti osobama i sredinama prema posebnostima prilika i potrebama društva.

Novo naviještanje blagovijesti ne smije se zadržavati na uvodnom navještaju ili u pastoralnoj djelatnosti uvođenja u kršćanstvo; *posvuda je potrebno prepraviti kršćanski sklop ljudskog društva*. Posvećeni život ima u tom neodgodivu zadaću i veliku odgovornost. Danas su potrebna također katehetska produblјivanja, prešani je navještaj evanđeoske istine o najvećim pitanjima ljudske opstojnosti, kao što su: odnos svih s Bogom Stvoritelјem i Otkupitelјem, poštovanje života, dostojanstvo osobe, opće određenje dobara, tako da evanđeoska istina rasvijetli teške čudoredne probleme. Osim toga, zamjećuje se potreba dozrijevanja kršćanskog iskustva osoba i skupina po pastoralu duhovnosti koji obiluje pothvatima. Ta pastoralna djelatnost mora pomagati sav Božji narod da napreduje u kršćanskom pozivu, da se odazove općem pozivu na svetost, da oblikuje prave Kristove apostole za naš svijet. Baština duhovnosti i apostolata ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života mora se usmjeriti prema tom posebnom služenju vjernika kao doprinos novom naviještanju blagovijesti.

Zadaća novog naviještanja blagovijesti je *promicanje jedinstva među svim krštenima*, da svjedočenje svih Kristovih učenika, ujedinjenih prema njegovoj želji i svećeničkoj molitvi, zapali želju sve Božje djece, koja su raspršena u svijetu, da se vrate u Očevu kuću. Članovi ustanova u tom ekumenskom polju imaju posebnu zadaću, koja se vrši razgovorom i duhovnim

pothvatima srodnima s *drugim kršćanskim Crkvama i vjeroispovjestima*, to jest duhovnim ekumenizmom obraćenja, molitve, razgovora i uzajamne pobude, polazeći uvijek od vlastite istovetnosti u vjeri i karizmi.

Takva se zadaća proteže, već prema raznim okolnostima u koje su pozvane da djeluju ustanove posvećenoga života i družbe apostolskog života, također na *razgovor sa sljedbenicima drugih religija*, u kojima se često nalaze iskustva »monaškog« života predana ascezi i molitvenom motrenju. Obzorje novog naviještanja blagovijesti je volja Boga »koji želi sve ljude spasiti i privesti spoznaji istine« (1 Tim 2, 4). Naviještanje Kristova Evandjelja riječima i djelima, svim ljudima i čitavom čovjeku, za koje su pozvane ustanove posvećenoga života i družbe apostolskog života da pruže velikodušni doprinos, mjeri se samim Kristovim osjećanjima i ispunjenjem njegove molitve: »da svi budu jedno (...) da svijet povjeruje« (Iv 17, 21-23).

Zadaća posvećenoga života u svijetu

44. Prema izjavi drugog Vatikanskog Sabora, ne treba misliti »da redovnici svojim posvećenjem postaju ljudima tuđi ili nekorisni u zemaljskoj državi. Jer iako katkad neposredno ne pomažu svojim suvremenici, ipak ih na dublji način imaju nazočne u Kristovu srcu i s njima duhovno surađuju, da se izgradnja zemaljske države uvijek temelji na Gospodinu i k Njemu upravlja, da ne bi možda uzalud radili oni koji je grade« /122/. Velike su zadaće koje posvećeni život mora ispuniti u današnjem društvu; na te se zadaće poziva Crkva, da se obnovi život društva prema duhu Evandjelja. Radi se o apostolskoj nazočnosti usmjerenoj na naviještanje blagovijesti, koje je izvoran izražaj crkvene pastoralne djelatnosti.

a) *Posebno svjedočenje Božje ljubavi u svijetu*. Osim duhovne nazočnosti, koja molitvom, a osobito otaj-

stvenom plodnošću molitveno motrilačkog života pomaže naše društvo, mora se istaknuti prava potreba nazočnosti posvećenih osoba u samom društvu, ukoliko su građani ovoga svijeta, a i putnici prema domovini (usp. *Heb* 13,14). Oni svojim karizmama i služanjima žele ostvariti *Evandjelje blaženstava i djela milosrđa*. Posvećeni život ulazi danas u naše društvo mnogostrukim apostolskim služanjima, koja se iskazuju braći prema raznim karizmama, u jednom veličanstvenom izražaju Kristove ljubavi za cjeloviti odgoj i obrazovanje osoba, od opismenjavanja do odgoja djece i mladeži, za brigu oko bolesnika i patnika, staraca i potrebitih, spriječenih i isključenih iz društvenog života. Da se izvrše ta djela u korist braće, neki stupaju bliže zvaničnom poslu muškaraca i žena ovoga društva, prema raznim pozivima i u skladu sa duhom i zakonima svake ustanove /123/.

b) *Pozornost koju treba posvetiti mladima*. Polje mladeži, koja je nada Crkve i čovječanstva, širom je otvoreno polje poduzetnosti ustanova. U nekim zemljama »prvoga svijeta«, mladi danas provode život u traženju velikih uzora, doživljavaju velika razočaranja zbog snova, koje su ideologije iznevjerile, predaju se nadomjescima prolaznih obožavanih predmeta kazališta i igara tjelovježbe. Često su nesvjesne žrtve spletkarenja kojima ih drugi iskorišćuju ili ih vode prema neljudskim oblicima potrošaštva i lakih užitaka, koji upropašćuju ili srozavaju osobu i život. U drugim zemljama, osobito u »trećem svijetu«, mladima prijeti skrajnje siromaštvo, nezaposlenost, odsutnost izgleda za budućnost zbog nedostatka obrazovanja ili posla. Duh Sveti izlio je u Crkvu posebne karizme, koje odražavaju posebnu Kristovu ljubav prema mladima, njihovu odgoju i cjelovitom napretku.

Posebno polje, iako ne isključivo, je *katolička škola*, zbog koje su nastale tolike, osobito redovničke ustanove u vremenima, u kojima je odgoj mladeži bio ugrožen od laicističkog načina mišljenja. Riječ je o

apostolatu, koji i danas zadržava svoju snagu i koji čeka nova odvažna zalaganja.

Ovoga časa, kada Sveti Otac Ivan Pavao II. svojim primjerom potiče na preuzimanje brige za mladež, osobitu odgovornost imaju oni, koji su baštinili posebnu karizmu na tom polju. Pozvani su da pruže najbolje sile, da se razgovorom ponovno povežu sa mladićima i djevojkama i da ih oblikuju po Kristovu srcu djelotvornim i privlačivim predlaganjem evanđeoskog načina življenja.

c) *Osobita ljubav prema siromasima.* Naročita ljubav prema siromasima mnoge je navela da izaberu velikodušne i pogibeljne načine života. Sigurno je, da posvećeni život i izbor života radi Gospodinovih siromaha nisu nespojivi. Dapače, takav izbor bio je stalno obilježje apostolskih karizama često nadahnutih riječima i primjerima Gospodina, koji bijaše poslan »naviještati blagovijest siromasima« (usp. *Lk* 4, 18) i koji je poticao da se vrše djela milosrđa prema »najmanjima« kao da se njemu samome iskazuju (usp. *Mt* 25, 40). Djelatna nazočnost u prilikama siromaštva i uklapanje zajednica u područja bijede i isključenja iz društvenog života, bile su u posljednjim desetljećima znak posvećenoga života koji posvema prihvaća ne samo siromaštvo, nego i život siromaha, njihove pogibelji, muke i probleme. Treba se čuvati, da takvo opredjeljenje ne izazove sukob s bitnim sastojcima posvećenoga života i njegove karizme na štetu zajedništva s Bogom i ostalom braćom i sestrama. Izbor siromaštva ne smije postati ideologija koja postavlja uvjete i koja isključuje, koja dovodi do toga da nastaju unutrašnje podjele, osporavanje nauka i odredaba crkvenih pastira. Takav izbor ne smije pasti u napast odabiranja onoga, što je nespojivo sa životom vjere i crkvenim zajedništvom /124/.

d) *Nazočnost u kulturi.* Po običaju, nazočnost ustanova imala je velik utjecaj u *prenošenju i u oblikovanju kulture*. To se je zbilo u srednjem vijeku, kada

se je Evropa počela oblikovati, kada su samostani postali mjesta prenošenja kulturnih bogatstava prošlosti i izrade jedne nove humanističke i kršćanske kulture. To se je ostvarivalo kad god je evanđeosko svjetlo rasvijetlilo nove narode i kulture. Mnoge posvećene osobe bile su promicatelji kulture, često i branitelji, istraživači i proučavatelji urođeničkih kultura. U crkvenom poslanju osjeća se danas na izrazit način potreba doprinosa promicanju kulture i razgovoru između kulture i vjere. Tako se mogu rasvijetliti veliki problemi društva, a koji su bitno problemi kulture i života. Poštujući vlastitu zadaću laika, redovnicima, osobito onima koji su posebnim darom Duha pozvani da rasvijetle putove Evanđelja u razgovoru s razumom i ljudskom kulturom, pripadaju vlastite zadaće. Oni moraju nastojati, da dadu mudre odgovore mnogim problemima i izazovima današnje kulture na području filozofije i bogoslovlja, znanstvenog istraživanja, sveučilišnih nauka, odgovarajućom upotrebom sredstava društvenog priopćivanja, po katoličkim sveučilištima i drugim ustanovama koje su povjerene njihovoj brizi /125/.

e) *Služenje stvari čovječanstva prema Božjem namumu.* Isto tako, posvećeni život ne može se držati po strani od velikih crkvenih briga i zadaća u zaštićivanju velikih vrednota naravi i savjesti prema Evanđelju, u današnjem svijetu. Stvar mira i pravde, obrana života, ispunjavanje čudorednog zakona upisanog u ljudsku savjest, zaštita stvorenih stvari, to su vrednote, koje se u svojem ljudskom i evanđeoskom korijemu moraju braniti i promicati. Posvećene osobe, kako to pokazuju neki uzorni primjeri, moraju biti posebno osjetljive za te probleme. Njihovo zajedništvo i suradnja sa crkvenim učiteljstvom na tom polju moraju biti djelotvorni i velikodušni. Njihovo djelo može pružiti veliku uslugu izgradnji prosvjete ljubavi u zajedništvu s laicima i poštujući njihov poseban apostolski doprinos.

PITANJA KOJA SE ODOSE NA TREĆI DIO

- P.18. *Kako se proživljavaju odnosi između posvećenoga života i Vrhovnog Prvosvećenika i njegova učiteljstva?*
- P.19. *Koji je stupanj zajedništva između ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života s biskupima i njihovim učiteljstvom? Na kakav se zbiljski način očituje?*
- P.20. *Kako djeluju tijela usklađivanja ustanova na međunarodnoj, krajevnoj i narodnoj razini viših poglavara? Kakvi su njihovi odnosi sa tijelima Apostolske Stolice i biskupskim konferencijama? Kako djeluju tijela usklađivanja na biskupijskoj razini? Kakvi su njihovi odnosi sa mjesnim biskupom?*
- P.21. *Kakva je djelatna nazočnost i sudjelovanje ustanova u mjesnoj Crkvi? Koja su pozitivna iskustva i koje su važnije teškoće? U zbilji, kako se uklapa opća značajka u vršenju vlastite karizme i apostolskih služenja u korist iste mjesne Crkve? Napose, kako se vrednuje nazočnost redovnika u župskom služenju i koji problemi nastaju?*
- P.22. *Kako se vrednuju i kakvim se pothvatima sređuju odnosi između posvećenih osoba i laika? Neka se iznesu pozitivna i negativna iskustva. Kakva su očekivanja laika s obzirom na posvećeni život i na njegovu nazočnost i poslanje u Crkvi i u svijetu? Koji su pothvati za unapređenje raznih i uzajamnih odnosa između posvećenih osoba i laika u Crkvi?*
- P.23. *Za potpunije sudjelovanje u crkvenoj zadaći, koje su danas važnije dužnosti, vrste nazočnosti i novi načini apostolskog djelovanja za ustanove s obzirom na novo naviještanje blagovijesti (što se tiče zajedništva u Crkvi, ad gentes (narodima), u eku­menizmu, u međureligijskom razgovoru, na polju kulture i ukulturenja itd.)?*

- P.24. *Kakve su prilike u današnjem društvu koje izazivaju posvećeni život s obzirom na to da se provedu nova opredjeljivanja u vjernosti posvećenom životu i vlastitoj karizmi? (djela ustanove, zvanično uklopavanje pojedinaca, djelatnosti koje sve češće preuzima država, svijet mladeži, osobita ljubav prema siromasima, odgoj, bolnice i dobrotvornost, sredstva društvenog priopćivanja itd.).*
- P.25. *Koja druga važna pitanja koja se tiču posvećenoga života zaslužuju da se o njima raspravlja na Sinodi?*

ZAKLJUČAK

MARIJA, UZOR I MAJKA POSVEĆENOGA ŽIVOTA

45. Pod svodstvom Duha Svetoga posvećene osobe izabiru u Crkvi »vrstu djevičanskog i siromašnog života, što ga je sebi odabrao Krist Gospodin i koji je prigrllila njegova Djevica Majka« /126/. zajedno sa svetim Josipom, koji je i sam bio jedinstveni učitelj osobama pozvanima bilo na molitveno motrilački život bilo na apostolat /127/.

Marijin primjer daje posvećenome životu posebnu značajku i izražava poseban lik same krajevne Crkve u djevičanskoj posveti i u potpunom predanju Gospodinu.

Djevica Marija, Majka Božja, svojim je bezuvjetnim odgovorom Božjem pozivu, svojom unutrašnjom posvetom po Duhu Svetomu, uzor zvanja i potpunog darivanja Bogu. Radi savršenstva kojim je živjela djevičanstvo radi kraljevstva, poniznost, evanđeosko siromaštvo i potpunu poslušnost Božjem naumu, prva je učenica i neusporedivi primjer nasljedovanja Krista Gospodina. Potpunim predanjem otajstvu i poslanju svoga Sina, blista kao uzor apostolskog i crkvenoga služenja. U Mariji »čiji je život za sve pravilo ponašanja« /128/, sjaje kao u ogledalu karizme posvećenoga života.

Nazočnost Djevice Marije nalazi se često u začecima mnogih iskustava posvećenoga i apostolskoga života i u počecima mnogih zvanja na nasljedovanje Krista. Ima mnogo ustanova, koje se svojim naslovom izričito navezuju na Božju Majku, no sve su, pod vodstvom osnivatelja, same od sebe priznavale Marijinu majčinsku nazočnost kao vezu zajedništva u krilu redovničke obitelji i na izričit ili prešutni način priznavale u svojem obliku života i apostolata posebni vidik Marijina života i otajstva.

U ovom povjesnom trenutku posvećeni život pozvan je na posebnu gorljivost obnove svoje nazočnosti i zadaće u Crkvi i u svijetu gledajući na Mariju. Ona, kao Majka Isusovih učenika, potiče na vjerno ispunjavanje riječi svoga Sina (usp. *Lv* 2, 5). Njezina majčinska nazočnost usred zajednice, kao u vrijeme rađanja Crkve (usp. *Dj* 1, 14), jamstvo je vjernosti i obnove, a i zajedništva sviju u Crkvi, za velikodušniju suradnju u djelu novoga naviještanja blagovijesti, to jest u naviještanju spasenja Krista, čovjekova Otkupitelja, koji je središte povijesti i svemira.

OBNOVLJENA KRISTOVA NAZOČNOST U SVIJETU

46. Posvećeni život u Crkvi, raznovrsnost njegovih karizama i njegovo apostolsko bogatstvo predstavljaju jednu posebnu nazočnost Isusa Krista, Utjelovljene Riječi, koji je raspet i uskrsnuo. On je, po plodnoj djelatnosti Duha Svetoga u osnivačima i osnivačicama htio u raznim karizmama očitovati neke od evanđeoskih vidika, snagu neke svoje riječi, bogatstvo nekog svog otajstva, da u otajstvenom Tijelu zablista njegova mnogostruka milost. Različita iskustva i oblike posvećenoga života treba smatrati karizmama jedinoga Duha, odlomcima jedinog Evanđelja, riječima jedine Riječi, koja je Riječ, raznim načinima kojima se ponazočuje jedino Gospodinovo otajstvo u vremenu i prostoru. Zato i danas, posebno skladno zajedništvo ustanova u Crkvi može i mora pridonositi, da se bolje izrazi punina i bogatstvo Krista, koji je uvijek nazočan svojom milošću i svojom moću u našem svijetu.

Osim toga, zbog temeljnog jedinstva posvete i čudesne raznovrsnosti karizama, »Crkva je ne samo spremna za svako dobro djelo (...) i pripravna za djelo služenja u izgradnji Kristova Tijela (...), nego i da različitim darovima svojih sinova bude ukrašena po-

put zaručnice koja je nakićena za svoga zaručnika (...), te se tako po njoj očituje mnogovrsna Božja mudrost« /129/. Raznovrsnost karizama posvećenoga života treba smatrati također kao očitovanje ljepote Crkve i nazočnosti Duha u njezinoj povijesti.

Posvećeni život u Crkvi dozivlje u pamet i čuva kao znak, nazočnost tolikih muževa i žena, koji su »po nadahnuću Duha Svetoga, ili provodili samotani život ili su osnivali redovničke obitelji« /130/. Riječ je, na primjer, o bezbrojnim karizmama, koje je Duh Sveti razlio Ocima i svetim ženama u pustinji, koji su bili duhovni vodiči pustinjaka i posvećenih djevoja; velikim Ocima istočnog i zapadnog monaštva u prvim stoljećima Crkve; osnivačima kanoničkog života i prosjačkih redova, promicateljima molitveno motri-lackog života i raznih obnova, koje su umnožile život-nu snagu raznih oblika posvećenoga života. Treba se sjetiti i osnivačima i osnivačicama novih obitelji apos-tolskog života, muških i ženskih, koje su dale nov polet novim redovničkim kongregacijama i družbama apostolskog života. Sjetimo se, konačno, promicatelja posvećenoga života u svijetu po svjetovnim ustano-vama. Posvećeni život je kao jedan sažetak crkvene povijesti i kršćanske duhovnosti kroz vjekove. Svo-jom nazočnošću i svojim karizmama doziva u svijest zajedništvo svetih u slavi.

47. Današnjem svijetu potrebna je ta sjajna i djelo-tvorna posebna nazočnost Krista i njegovih svetaca po posvećenome životu, u sjaju karizme, koja čini lju-dima našega vremena vidljivim Kristovo lice i milost. Crkva, po posvećenom životu koji je vjeran Božjem naumu, želi Krista objaviti svijetu i biti opći sakra-ment spasenja, po mnogostrukom i skladnom izražaju Božjih milosti i darova, da Gospodinova svjetlost i njegovo spasenje zablista svim narodima. Crkva, osim toga, hoće po zajedništvu svetih i po neprekidnoj predaji svetosti, ponazočiti osnivačelje i osnivačeljice i njihovu karizmatiku milost, da bi mogli, u zajed-

ništvu svetih, sa svojim sinovima i kćerima nazočnima u putujućoj Crkvi, surađivati u novom naviještanju blagovijesti.

Održavanje Sinode o posvećenom životu i njegovoj zadaći u Crkvi i u svijetu, na pragu trećeg tisućljeća, potiče sve članove ustanova posvećenoga života i družba apostolskog života, da, obnovljeni Duhom, gorljivošću svetaca odgovore, po dubljem crkvenom zajedništvu, primljenoj milosti, ponazočujući Krista kao živi svjedoci u Crkvi, za obnovu društva, za jedinstvo i spasenje svijeta, na hvalu i slavu Očeve milosti.

B I L J E Š K E

UVOD

- 1 Cf. S. ATHANASIUS, *Vita Sancti Antonii*, 2: PG 26, 842.
- 2 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia »*Lumen gentium*«, 44.
- 3 Cf. *Codex Iuris Canonici* (C.I.C.), can. 731.
- 4 IOANNES PAULUS II., *In Festo Praesentationis Beatae Virginis Mariae*, 5: *L'Osservatore Romano*, 3-4 februarii 1992, 5.
- 5 PAULUS VI., Adhort. apost. *Evangelii nuntiandi*, 8 decembris 1975, 69: AAS 68 (1976) 59.
- 6 IOANNES PAULUS II., *In Festo Praesentationis Beatae Virginis Mariae*, 5: *L'Osservatore Romano*, 3-4 februarii 1992, 5.
- 7 Cf. PAULUS VI., Adhort. apost. *Evangelica testificatio*, 29 iunii 1971: AAS 63 (1971) 497-526.
- 8 Cf. IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Redemptionis donum*, 27 martii 1984: AAS 76 (1984) 513-546.
- 9 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIB, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978: AAS 70 (1978) 473-506.
- 10 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Religiosi e promozione umana: La dimensione contemplativa della vita religiosa*, 12 augusti 1980: *L'Osservatore Romano*, Supl., 12 novembris 1980, I-VIII.
- 11 Cf. *Ibid.*, VI-VIII.
- 12 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Essential Elements in the Church's Teaching on Religious Life as Applied to*

Institutes Dedicated to Works of the Apostolate, 31 maii 1983: Vatican City, 1983.

- 13 Cf. CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE, Instr. *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990: AAS 82 (1990) 470-532.
- 14 Cf. IOANNES PAULUS II., Letter to the Bishops of the United States *In this extraordinary Holy Year*, 3 aprilis 1983; IOANNES PAULUS II., Epist. ad religiosos religiosasque Americae Latinae D imminente anno ab Evangelio ibi nuntiato, 29 iunii 1990: AAS 83 (1991) 22-25.

PRVI DIO

- 15 *C.I.C.*, can. 573.
- 16 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 5.
- 17 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 44.
- 18 Cf. *Ibid.*, 45; Cf. *Ordo professionis religiosae*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1970; *Ordo Consecrationis Virginum*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1970.
- 19 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 44.
- 20 Cf. *Ibid.*, 42, 44, 46.
- 21 »Christo nihil omnino praeponere«: S. BENEDICTUS, *Regula*, c. 4, 21 et c. 72, 11: CSEL. 75, 30 et 164); S. CIPRIANUS, *De oratione dominica*, 15: PL 4, 546; »hortans omnes ut nihil mundanarum rerum anteferebat charitati Christi«: S. ATHANASIUS. *Vita Sancti Antonii*, 14: PG 26, 866.

- 22 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 42; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 12; *C.I.C.*, can. 599.
- 23 Cf. IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Redemptionis donum*, 25 martii 1984, 11: AAS 76 (1984) 516.
- 24 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 42; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 13; *C.I.C.*, can. 600.
- 25 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 42; Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 14; *C.I.C.*, can. 601.
- 26 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 2.
- 27 S. AUGUSTINUS, *Regula ad servos Dei*, 1, 1: PL 32, 1378.
- 28 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 15.
- 29 Cf. S. BASILIUS MAGNUS, *Reg. fusius tractatae*, Interr. 37, 4: PG 31, 1014; ID., *Constit. monasticae*, 34, 1423-1426.
- 30 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 9.
- 31 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 15; *C.I.C.*, can. 602.
- 32 Cf. *C.I.C.*, can. 607, & 2.
- 33 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 1.

- 34 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 44.
- 35 IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Christi-fideles laici*, 30 decembris 1988, 55: AAS 81 (1989) 503.
- 36 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 6; *C.I.C.*, can. 663.
- 37 Cf. *C.I.C.*, can. 598, & 2.
- 38 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 42.
- 39 *Ibid.*, 43.
- 40 *Ibid.*
- 41 *Ibid.*, 46.
- 42 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 1.
- 43 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 43.
- 44 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 1.
- 45 Cf. PAULUS VI., Adhort. apost. *Evangelica testificatio*, 29 junii 1971, 11: AAS 63 (1971) 503-504.
- 46 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 11: AAS 70 (1978) 480.
- 47 *C.I.C.*, can. 578.
- 48 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 2.
- 49 Cf. *Ibid.*, 7-11.
- 50 *C.I.C.*, can. 607 & 2.

- 51 Cf. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (C.C. E.O.), tit. XII: De monachis ceterisque religiosis et de sodalibus aliorum institutorum vitae consecratae.
- 52 *C.I.C.*, can. 710.
- 53 *C.I.C.*, can. 731 & 1.
- 54 Cf. *Ibid.*, can. 603.
- 55 Cf. *Ibid.*, can. 604.; Cf. *Ordo Consecrationis Virginum*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1970.
- 56 Cf. *Ibid.*, can. 605.
- 57 Cf. *Ibid.*, can. 589.
- 58 Cf. IOANNES PAULUS II., Epist. apost. *Mulieris dignitatem* de dignitate ac vocatione mulieris anno mariali vertente, 15 augusti 1988: AAS 80 (1988) 1653-1729.
- 59 Cf. *Ibid.* 20-21: AAS 80 (1988) 1700-1705.
- 60 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 49: AAS 70 (1978) 498-499.
- 61 Cf. *C.I.C.*, can. 588, & 1.
- 62 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de Ecclesiis Orientalibus Catholicis *Orientalium Ecclesiarum*, 6; Decr. de Oecumenismo *Unitatis redintegratio*, 15.
- 63 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 7.
- 64 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, Instr. de vita contemplativa et de monialium clausura *Venite seorsum*, 15 augusti 1969: AAS 61 (1969) 674-690; ID., *La dimensione contemplativa della vita religiosa*, 12 augusti 1980, 24-29: *L'Osservatore Romano*, suppl., 12 novembris 1980, VIII; CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIE-

TATIBUS VITAE APOSTOLICAE, Instr. *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990, 72-85: AAS 82 (1990) 514-520.

- 65 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 18: AAS 70 (1978) 484-485.
- 66 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de activitate missionali Ecclesiae *Ad gentes*, 18.
- 67 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 25: AAS 70 (1978) 489.
- 68 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 10.
- 69 IOANNES PAULUS II., Ad eos qui coetui plenario Congregationis pro Religiosis et Institutis Saecularibus interfuerunt, coram admissos, 24 ianuarii 1986: AAS 78 (1986) 726.
- 70 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 10.
- 71 *Ibid.* 11.
- 72 Cf. PAULUS VI., Institutorum Saecularium moderatoribus qui Romae internationali Coetui interfuerunt, 20 septembris 1972: AAS 64 (1972) 615-620.
- 73 Cf. *C.I.C.*, can. 710; 713.
- 74 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 1.
- 75 Cf. *C.I.C.*, can. 731.
- 76 Cf. *C.C.E.O.* can. 572.
- 77 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 41.
- 78 Cf. *Ibid.*, 42.

- 79 Cf. *C.I.C.*, can. 605.

DRUGI DIO

- 80 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 2-3.
- 81 Cf. CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE, Instr. *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990, 98-100: AAS 82 (1990) 526-527.
- 82 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de activitate missionali Ecclesiae, *Ad gentes*, 18; 40.
- 83 Cf. CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE, Instr. *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990, 86-89: AAS 82 (1990) 520-522.
- 84 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 13.
- 85 Cf. IOANNES PAULUS II., Litt. encyc. *Redemptoris missio*, 7 decembris 1990, 52-54: AAS 83 (1991) 299-302.
- 86 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 12: AAS 70 (1978) 480.

TREĆI DIO

- 87 IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Christi-fideles laici*, 30 decembris 1988, 19: AAS 81 (1989) 422.

- 88 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 10: AAS 70 (1978) 480.
- 89 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 44.
- 90 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 2, c.
- 91 Cf. *Ibid.* 7-11.
- 92 Cf. CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE, Instr. *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990, 21-24: AAS 82 (1990) 487-489.
- 93 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Religiosi e promozione umana*, 12 augusti 1980, 24: *L'Osservatore Romano*, suppl., 12 novembris 1980, IV.
- 94 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 23.
- 95 *C.I.C.*, can. 590.
- 96 *C.I.C.*, can. 591; cf. CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 45.
- 97 Cf. IOANNES PAULUS II., Const. apost. *Pastor bonus*, 28 iunii 1988: AAS 80 (1988) 841-934.
- 98 CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Litterae ad Catholicam Ecclesiam Episcopos de aliquibus aspectibus Ecclesiae prout est communio, 28 maii 1992, 16: *L'Osservatore Romano*, 15-16 iunii 1992, 8.
- 99 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 45.
- 100 Cf. *C.I.C.*, can. 586.
- 101 Cf. *Ibid.*, can. 753.
- 102 Cf. *Ibid.*, can. 678.

- 103 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 28: AAS 70 (1978) 490.
- 104 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 23; *C.I.C.*, can. 708-709.
- 105 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 23: AAS 70 (1978) 488.
- 106 IOANNES PAULUS II., Discorso ai Superiori Generali, 24 novembre 1978, 3: *L'Osservatore Romano*, 25 novembris 1978, 2.
- 107 Cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr. de pastoralis episcoporum munere in Ecclesia, *Christus Dominus*, 34.
- 108 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Notae directivae *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 52-59: AAS 70 (1978) 500-503.
- 109 Cf. *Ibid.*, 29.
- 110 *Ibid.*, 37.
- 111 IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Pastores dabo vobis*, 25 martii 1992, 31: AAS 84 (1992) 708-709.
- 112 Cf. IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Christifideles laici*, 30 decembris 1988, 14: AAS 81 (1989) 409-413.
- 113 Cf. *Ibid.*, 16.
- 114 *Ibid.*, 15.
- 115 *Ibid.*, 55.
- 116 *Ibid.*, 61.
- 117 Cf. CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLI-

- CAE, *Potissimum institutioni*, 2 februarii 1990, 92-93: AAS 82 (1990) 523-24.
- 118 *C.I.C.*, can. 673.
- 119 SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS et SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Instr. *Mutuae relationes*, 14 maii 1978, 12: AAS 70 (1978) 480.
- 120 Cf. IOANNES PAULUS II., Litt. enc. *Redemptoris missio*, 7 decembris 1990, 69-70: AAS 83 (1991) 317-318.
- 121 Cf. *Ibid.*, 65-66.
- 122 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 46.
- 123 Cf. SACRA CONGREGATIO PRO RELIGIOSIS ET INSTITUTIS SAECULARIBUS, *Religiosi e promozione umana*, 12 augusti 1980, 7-10: *L'Osservatore Romano*, suppl., 12 novembris 1980, III.
- 124 Cf. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Instr. *Libertatis conscientia*, 22 martii 1986: AAS 79 (1987) 554-599.
- 125 Cf. IOANNES PAULUS II., Const. apost. *Ex corde Ecclesiae*, 15 augusti 1990: AAS 82 (1990) 1475-1509.

ZAKLJUČAK

- 126 CONC. OEC. VAT. II., Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 46.
- 127 Cf. IOANNES PAULUS II., Adhort. apost. *Redemptoris custos*, 15 augusti 1989, 32: AAS 82 (1990) 34.
- 128 SANCTUS AMBROSIUS, *De Virginibus*, II, 2, 15: PL 16, 222; cf. CONC. OEC. VAT. II., Decr.

de accommodata renovatione vitae religiosae,
Perfectae caritatis, 25.

129 CONC. OEC. VAT. II., Decr. de accommodata
renovatione vitae religiosae, *Perfectae caritatis*, 1.

130 *Ibid.*

SADRŽAJ

UVOD	5
PRVI DIO	11
DRUGI DIO	35
TREĆI DIO	51
ZAKLJUČAK	69
BILJEŠKE	73

